

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: Algemeene Kennisgeving. — Het Volkscredietwezen in Ned.-Indië, door E. Schmülling. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Inheemsche en Mal.-Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdelingen: I. Amersfoort, II. Amsterdam, III. Apeldoorn, IV. Twente. — Mededeelingen: I. Van het Dag. Bestuur, II. Van de Redactie, III. Van het Inform.-Bureau. — Mutatiestaat van 1 tot 8 October.

ALGEMEENE KENNISGEVING.

De contributie van dengene, die na 1 October als lid toetreedt, geldt tevens voor het eerstvolgend jaar. (Art. 2 H.R.)

Het Volkscredietwezen in Nederlandsch-Indië,

door
E. SCHMÜLLING.

Om zulk een welvaartsinzinking te keeren kan veel gedaan worden door het volkscredietwezen... een credietnood der inlandische bevolking is niet aanwezig. Blz. 256 en 258.

In Augustus 1929 is hierover een boek verschenen, waardoor de schrijver Dr. J. C. W. Cramer voorzien heeft in eene groote leemte. Van jaar tot jaar heeft deze taak der Indische Regeering en tak der Indische Overheidsbemoeyenis al grotere beteekenis gekregen en tot het belangstellend gadestaan en het volgen van zijne groei en uitkomsten en vooral van zijne uit- en inwerking op de inheemsche maatschappij, voor verreweg het meerendeel te verstaan als de indonesische, in steeds ruimeren kring, men kan wel zeggen, gedwongen. Nu heeft het wel niet ontbroken aan publicaties daarover, maar deze waren steeds of van de fragmentairen of van kritiek-uitsprekenden aard, daarbij te veel verstrooid, vooral in tijdschriften en verslagen; van deze laatste is verreweg het voornaamste en meest instructieve het officieele „Verslag van het Volkscredietwezen”, dat in September hier te lande aankomende, over het verslagjaar deugdelijke reken-schap en veel omvattenden uitleg geeft. Maar, gelijk wel vanzelf spreekt, vooronderstelt de raadpleging van zulk een verslag, evenals die van het maandelijks verschijnende „Blaadje van het Volkscredietwezen” te veel kennis en vertrouwdheid terzake, dan dat ze door een niet of weinig daarmee bekende met vrucht zouden kunnen worden doorgelezen.

Veel beter zou daaraan te gemoet kunnen komen het boekje van wijlen den Adviseur van het Volkscredietwezen Besseling, „het Ned.-Ind. Volkscredietwezen”; evenwel is dit werkje met zijne 68 bl. te beknopt en vooral is het verouderd, doordien het in 1919 is verschenen.¹⁾

Het onderwerpelijk boek van 268 bl. daarentegen kan wel eene rijke bron van kennis heeten en als het

¹⁾ Het is door steller dezes in een necrologie op den schrijver in het Koloniaal Weekbl. van 1920 behandeld.

hulpmiddel bij uitnemendheid dienen, en niet alleen voor de min of meer niet-wetenden of onkundigen inzake het Volkscredietwezen, maar zeer zeker ook voor menig met deze materie uit verschillendsoortige praktische aanraking of bemoeyenis door studie daarvan, functioneele werkzaamheid daarin, bekenden en er belang in stellenden persoon. Hoe grooter hun aantal, des te beter. Al dezen heeft schrijver grootelijks verplicht en zij zullen, meen ik, het met mij eens zijn, dat hij een voortreffelijk werk heeft gedaan door zijne, in dit boek samengevatten vlijt en doorwrochte studie.

Daar de plaatsruimte te beperkt is, moge ik in alle beknoptheid volstaan met eenige „grepen” uit dit onderwerp, al of niet in verband met het boek. In de leerrijke inleiding van 16 bl. wordt o.a. de weinig vroolijke mededeeling gedaan, juist: herhaald, dat van 62½ % der plattelandsbevolking van Java en Madoera elk gezin van ± 4 personen slechts over een jaarlijksch inkomen beschikt van f 100—f 150, terwijl de schrijver, en geheel terecht, meent te mogen verwachten, dat „een aanmerkelijke verbetering in dien toestand eerlang niet zal intreden, daar voortdurend de bevolkingsaanwas de bestaansmiddelen omlaag drukt”; „belangrijke nieuwe ontginningen in de uitgestrektheid van het grondbezit weinig verandering brengen.” Hij geeft de gemiddelde minimale uitgestrektheid per hoofd der bevolking voor 1924 aan met 0,127 B sawah en 0,164 B drogen grond (een eenigszins complexief begrip), achtereenvolgens in 10 en 24 productiviteitsklassen; ook worden die cijfers voor 1913 opgegeven, maar dit acht ik te klakkeloos te zijn geschied, daar men met de in dat jaar bestaande kennis van deze zaken niet in staat kon zijn, om dergelijke gegevens met toereikende betrouwbaarheid te berekenen. Men ziet dus hieruit duidelijk, hoe klein de levensspeelruimte, hoe schamel het levensbestaan der overgroote massa is; en heel veel verblijdender, n.l. als getuigenis van grotere economische kracht, wordt de zaak niet, als er nog 22½ % het tot een jaarlijksch inkomen van f 250—f 500 brengen, omdat dit voor 20 % ± f 300 bedraagt.

§ 5 heeft den titel: „de inheemsche maatschappij kan het credietvraagstuk niet zelf oplossen.” Immers bleek de inleg der spaargelden door de inlandische bevolking van geheel Ned.-Indië ruim 10½ mill. g., maar er stond op eind van 1926 uit bij de volkscredietinstellingen: ± 54, gouvernementspanthuizen: ± 49, d.i. bij elkaar meer dan 100 mill. g.; dus ongeveer het tienvoud der spaargelden. Waar komen dan de ontbrekende leengelden, buiten die door de pandhuizen, dus uit de openbare middelen versterkte, vandaan? Die komen in hoofdzaak vooral van Europeesche spaarders, van inlandische gemeentecredietinstellingen en uit desafonden; deze twee laatste geldsbedragen komen weliswaar uit de inlandische maatschappij voort, maar zijn geen vrijwillige besparingen. Volgens het Verslag van het Volkscredietwezen over '28, dat door Cramer niet kan zijn, terwijl zelfs dat over '27 niet meer is geraadpleegd, was het totaal uitstaande op eind van '28 reeds tot meer dan 66 m. g. toegenomen.

Gewezen zij op de dorprijskredietinstellingen onder den naam van desaloemboengs meer algemeen en sinds meer dan eene kwarteeuw bekend. Ondanks hun sterken en gestadigen achteruitgang in aantal, n.l. van 12424 in 1913 tot minder dan 6000 in 1928, is de werking dezer instellingen, beoordeeld naar hun totaal zuiver vermogen in pikols padi en van dat in geld en schuren, alleszins bevredigend te noemen; bij elkaar is dit, het Pikol tegen f 3.50 berekend, op eind '29 16.4 m. g. De achteruitgang in aantal is voor een aanmerkelijk deel ook toe te schrijven aan het juist sinds 1913 zoo sterk verminderde aantal desa's; dit gevolgenrijke evolutieve feit heeft, men kan wel zeggen die loemboengs ook bij duizendtallen overbodig gemaakt, doordien ze vereenigd

JOS. D. NETTEN & Co. - INEFFECTEN
Sportlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Tel. 31201
EFFECTEN
COUPONS
VREEMD GELD

P. v. d. BRUL VEENESTRAAT 15
— Den Haag —
Groote sorteering **HEEREN-,**
JONGENS- en KINDERKLEEDING
Spec. Afdeling v. **KLEEDING NAAR MAAT**
SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

Bad- en Zweminrichting DE REGENTES
Weimarstraat 63 - Tel. 32739 - Den Haag
In de onmiddellijke nabijheid van de tramlijnen 3, 5 en 12

MODERNE INRICHTING, VOLDOEND AAN DE HOOGSTE
EISCHEN VAN HYGIENE EN COMFORT
Zwembaden - Kuipbaden - Stortbaden
Stoom- en heete Luchtbaden
ZEEZOUT- DENNEN- KOOLZUUR- e.a. BADEN
— Waterbehandeling —

J G HERBERMANN
INDISCHE UITRUSTINGEN
Kleedermakerij en Heeren-Mode-
Artikelen - Vraagt prijscourant
AMSTERDAM ROTTERDAM
alleen gevestigd COOLSINGEL 17
59 DAMRAK 59 hoek Kruiskade

Het Weekblad dat sinds 55 jaar aan de spits gaat der Ned. Geïllustreerde bladen, is:
EIGEN HAARD

EIGEN HAARD
dat uitmunt door smaakvolle verzorging en boeienden inhoud, mag daarom in geen huiskamer ontbreken

Doet daarom, wat Uwe ouders reeds deden en abonneert U op den huisvriend van jong en oud
EIGEN HAARD

Vraagt proefabonnement bij de Administratie: Drukkerij v.h. DE ERVEN LOOSJES, Ged. Oude Gracht 88, HAARLEM

SCHRÖDER

GROENMARKT - DEN HAAG
TELEFOON 16173

ONZE WINTERCOLLECTIE
IS GEREED!

LEIDSCHER
WOLLEN DEKENS

150 x 200 f 8.⁵⁰

DONSDEKENS
GESTIKTE DEKENS

DE NIEUWSTE KLEUREN - ALLE MATEN

KAMEELHAARDEKENS
REIS- EN AUTODEKENS

TOCHTDEKENS
VANAF f 1.40

VACHTEN - VELLE - VOETZAKKEN
WARMWATERSTOVEN - ENZ. - ENZ.

PARAPLUIES - WANDELSTOKKEN
TUINPARASOLS
RAPAREEREN - OVERTREKKEN
HET AANGEWEEZEN ADRES VOOR U

TEURLINGS 2-5767

SPIJSTRAAT 25 - DEN HAAG - TEL. 17092
WEEZENSTRAAT 5 - ROTTERDAM - TEL. 53534

F. C. DE BRUYN

Magazijn van

Comestibles en Kol. Waren

Alle artikelen voor de Rijsttafel
Franco bezorging in stad en omstreken

DANCKERTSTRAAT No. 43

DEN HAAG :: TELEF. 34088-34089

C. J. L. VERMEULEN'S

ONVERANDERLIJKE
VERGROOTINGEN

TOUSSAINTKADE 20 :: DEN HAAG
DOOR GEHEEL INDIE BEKEND 5502

Mesdames

Si vous souffrez de l'estomac ou
de l'abdomen adressez-vous à

MARIE DERWEL

Corsetière française - Anna-Paulownastraat 19
Téléphone 14004, La Haye,

qui vous fera la ceinture, dont vous avez besoin,
fabriqué d'après les idées des médecins spécialistes
de Paris et Hollande. 5884

GROOTE SORTERING:
LEDIKANTEN
MATRASSEN
KARPETTEN
LINOLEUM, enz.

en voor de Tropen o.a.

LEDIKANTEN met BALDAKIJN
(MUSKIETENGAAS)

Alleen prima kwaliteiten - Lage prijzen

DEN HAAG 5258

In de Jan Hendrikstraat

L. VAN LIER

Gepens. Gemeente-Spraakleeraar
Inrichting voor Spreekonderwijs

VIVIENSTRAAT 53 - DEN HAAG - TEL. 50192

METHODISCH SPREKEN - SPRAAKGEBREKEN
(Stotteren, stamelen, lispelen) - STEMGEBREKEN
ADEMGYMNASTIEK - AFLEZEN VOOR DOOVEN
ONDERWIJS VOOR MOEILIJKE KINDEREN. 5880

KUNST en ONTSPANNING

ZOEKT U een vertrouwd adres voor Gramophones, platen of muziek-instrumenten?

Wij hebben de grootste sortering van alle bekende merken. 5802

„MUZIEK-SMITH”

NIEUWSTRAAT 25, bij de Vlamingsstr.
DEN HAAG - TELEFOON 12883
Fabriek van Muziekinstrumenten
EN GROS - EXPORT
Leverancier der Leden „Oost en West”

FIRMA TENZER

NOORDEINDE 139 a - DEN HAAG - TEL. 14229

Kunstschildersartikelen, Voorwerpen om te snijden, Branden, Beschilderen, enz. Batik-, relief-, celluloid-, penschilder-, glasvernis-, schabloneer- en tarsaverven. Batik-teekeningen. Atelier voor onderricht. 5899

OPGERICHT 1887

P. J. GRAMWINCKEL - PLAAT- EN KUNSTHANDEL

PIET-HEINSTRAT 36 - DEN HAAG - TEL. 31906

Vele tevredenheidsbetuigingen van Indische families.

HANDWERKEN
HANDWEVEN
HANDWERKSTOFFEN
GARENS

GROOTSTE SORTERING 523

HOLL. KUNSTWEEFHUIS

MOLENSTRAT 7 - DEN HAAG

TE KOOP OF TE HUUR AANGEBODEN, direct, ruim

GERESTAUREERD HEERENHUIS

tegenover plantsoen, bij de Scheveningsche Boschjes, met tuin, 2 serres, 2 balcon, 3 suites, 4 kleinere kamers enz. Prijzen billijk. Aanvragen schriftelijk: Acaciastraat 32, Den Haag. 5910

ALLES 5909

VOOR DE VERLICHTING VAN

UW HUIS

OUD-HOLLANDSCH

KOPERWERK

LAMPEN EN KAPPEN
BOEKHORSTSTRAAT 17 TEL. 10763
'S-GRAVENHAGE

BETROUWBARE HUISJONGEN

BIEDT ZICH AAN

om met een familie terug te gaan naar Indië. Salaris niet noodig, alleen vrije overtocht tot Batavia. Brieven te richten onder no. 5911 aan het Bureau van dit blad, Nobelstraat 20, Den Haag.

G. J. R. v. d. GAAG & ZOON

GROENMARKT 27

TELEPH. No. 12512 DEN HAAG

DROGERIEN :: CHEMICALIËN
DEPOT DER MEEST BEKEND BINNEN-
EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS 5

RIEL GR. HERTOGINNELAAN 121
TELEF. 36935 :: DEN HAAG

DAMES HOEDEN 5664

JAPONNEN en MANTELS

OOK VOOR INDIE EN IN GROOTE MATEN

VAN MARLE & BIGNELL

LANGE VOORHOUT 58 :: 'S-GRAVENHAGE

KUNSTVEILINGEN - MEUBELVEILINGEN
TAPIJTVEILINGEN 5883

OP AANVRAGE WORDT CATALOGUS TOEGEZONDEN

RUSTHUIS VOOR ZIEKEN, HERSTELLENDEN, RUST- EN HULPBEHOEVENDEN,

LICHTE ZENUWPATIENTEN, OUDEN VAN DAGEN, DIEET-PATIENTEN EN KRAAMVROUWEN. 5729

Dicht bij de Scheveningsche Boschjes en bij Zorgvliet.

Prijzen per dag: f 4.-, f 5.-, f 6.- en f 7.-.
Per maand iets billijker. ::::

GEZUSTERS BON - Gediplomeerde Verpleegsters
Antonie-Duijckstraat 97 - Telef. 52434 - Den Haag

VERVERIJ - STOOMERIJ
OPPERSERIJ

„HASOP” 5787
DEN HAAG

DENNEWEG 33-35 - TEL. 17144

BRIEVEN en stukken, de afdeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adreseeren
Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20,
Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

werden van 2, ja zelfs van 3 tot één. Het aantal der geholpen loemboengleeners ging van ruim 1½ op het eind van '15 tot bijna 1,1 miljoen op dat van '28 terug. Opmerkelijk lijkt mij toe, dat men thans reeds van zekere differentiatie, zekere verdeling van arbeid kan spreken, doordien, dus in regionalen zin, aanwijsbaar worden residenties (wier aantal na de reorganisatie zonder de Vorstenlanden 40 bedraagt) waar in het geheel geene bestaan, zooals Kedoe, Malang, Oost- en West-Madoera; voorts zulke, die men als vrijwel loemboengloos, n.l. Buitenzorg, Soerabaja, Pasoeroean, loemboengarm n.l. Wonosobo, Bodjonegoro, Probolinggo en loemboengrijk, n.l. Tegal, Noord-Banjoe-mas, Madioen kan beschouwen. Het padicredietwezen schijnt zich dus, als het ware, te zullen lokaliseeren en, zool, zeer langzaam uit de volkseconomie heen te zullen gaan, d.w.z. als credietbedrijfsvorm te zullen wijken voor een andere: n.l. voor die van credietverleening in geld. Een belangwekkend tijdsverschijnsel, een duidelijk symptoom van den overgang der producten- of natuurlijke naar de geldhuishouding.

Dit blijkt nog duidelijker en treffender uit de snelle ontwikkeling van het geldkredietwezen in het tweetal vormen van de desabanken, de volksbanken en de vroegere afdelingsbanken. Wat nu de eerstbedoelde betreft, hun aantal blijkt van 2107 in '17 te zijn gestegen tot 5317 in '28. Hun geheele aantal leeners heeft in '28 voor het eerst het miljoen overschreden. Zool, men ziet, maakt het geldkredietwezen gestadige, en zoo groote vorderingen, dat het tijdstip niet meer veraf zal zijn, dat het aantal der banken en dat hunner leeners beiden, dat der loemboengs zullen overtreffen deze verwachting zal weinig veranderen, als voor de Vorstenlanden bijna 600 banken met 85.000 leeners in aftrek gebracht moeten worden. Als gunstig en verblijvend feit verdient te worden vermeld, dat men bij deze banken met zeker — echter op eene andere plaats te maken en nader aan te toonen — voorbehoud, niet te maken heeft met eene te kunstmatige, dus veel te veel van-bovenafsch-autoritatieve organisatie, op gevaar of van eene zoog. „gedwongen fraaiigheid” te zijn, maar, dat men er door integendeel in eene volksbehoefte heeft voorzien, daaraan op redelijk-deugdelijke wijze blijkt te hebben voldaan; daarheen wijst ook wel de passende populariteit der dorpsbankjes, oprichting daarvan wordt door de bevolking van sommige desa's reeds spontaan gevraagd (blz. 256). Dit blijkt ook nog wel daaruit, dat deze beweging niet alleen in de breedte, maar ook in de diepte, dus in intensiteit steeds is toegenomen. Het zuiver vermogen, alsook het gemiddeld uitstaande en uitgeleende bedrag is gestegen, terwijl in 1928 de achterstand is gedaald tot de zeer bevredigende recordlaagte van 0,4 %, wat voor de toekomst zeer bemoedigend moet heeten. Dat had men in 1917 niet gedroomd: toen was die 5 %, in '19 was hij 2,8 %. Daarbij komt, dat de samenwerking met de ambtenaren van Binnenlandsch Bestuur en met die van den Landbouwvoorlichtingsdienst en last not least met de Volksbanken niets te wenschen overliet. Er is in '28 in het geheel door deze banken uitgeleend ruim 41½, op eind '28 stond er uit bijna 7½ miljoen g. Bij voortgaande ontwikkeling in gelijk tempo zal een derde van het geheele aantal desa's reeds in 1932 zulk een bankinstelling bezitten, voor 1926 was het 24 % (bl. 251). Als teeken des tijds kan het feit gelden, dat er voor de administratie proeven met cash-registers zijn genomen, zij het ook nog niet met volledig succes.

Wat de Volksbanken betreft, welker aantal vrijwel gelijk is aan dat der Regentschappen, plus de twee voor elke der Vorstenlanden, zij vormen in zekeren zin, n.l. voor elk Regentschap, een bovenbouw (in een anderen zoude men ook wel van „mid-denbouw” kunnen spreken). De door deze gegeven wel de hoogste door de desabanken verleende; daarlangs loopt ongeveer de grens van beider arbeidsvel-den; bovendien zijn ze de beheerders van de overtollige, n.l. niet voor het bedrijf benodigde gelden der loembangs- en desabanken binnen hun gebied. Ook deze vertoonen vooruitgang in breedte en diepte; in 1928 hebben ze in het geheel 53,4 m. g. uitgeleend, zie ook blz. 60—64; de achterstand heeft, in gestadige daling in '28, de verblijvende recordlaagte van 3,04 % bereikt. Er werden ruim 826 duizend leeners in '28 geholpen. Zool, dit, als het aantal leeners bij de desabanken neemt sneller toe, dan het volkstal; dat is voor een deel het gevolg van de gestadige verlaging der bankrente, welke op hare beurt vooral resulteert uit hun geleidelijk aangroeiende eigene vermogen, thans reeds bij de Volksbanken bijna 26 % bedragende van het totaal opgenomen geld. Bij de beoordeeling van het aantal van 71 banken voormeld, zou men allicht meenen, dat alle cliënten zich tot die bank zelve wenden, dus zich naar de plaatsen, waar ze gevestigd zijn, moeten begeven. Ware dit zoo, dan zouden ze, eenvoudig door onbereikbaarheid, bij lange na niet de ontwikkeling genomen hebben, die ze daadwerkelijk gehad, maar deze zoude er dan ongeveer slechts een kwart van bereikt hebben. Die ontwikkeling is niet het minst te danken aan het stelsel van filialen en agenten, die wel op gemiddeld 5 per

BOEKHOUDEN

Opleiding voor alle PRACTIJK-EXAMENS en de
Indische Cultures.
PROSPECTUS GRATIS

INSTITUTEN „SCHOEVERS”

DEN HAAG - STADHOUDERSPLEIN 3 en 7 a - TEL. 52594
Amsterdam: N.-Witsenstr. 3, v.-Baerlestr. 13; Rotterdam: N. Binnenweg 167; Groningen: O. Ebbingestr. 1 b.

Volksbank aangenomen kan worden. Over dit onderdeel wijgt en Cramer en het verslag van het Volkscredietwezen; moge het komende daaromtrent ook inlichten, het kan met geringe moeite gebeuren.

Bij de woekeraars, van welken landaard ook, zal het huidige Volkscredietwezen niet in een goed blaadje staan, want ik zeg het Cramer van bl. 256 gaarne na: „...een credietnood der inlandsche bevolking is niet meer aanwezig. Het is niet langer noodig in de eerste plaats hulp te bieden door het scheppen van meer, maar de nadruk moet gaan vallen op het scheppen van goede, opvoedende credietmogelijkheid” en met de toevoeging mijnerzijds, dat men thans richting-, weg- en doelbewust met succes voortschrijdt; ook hier geldt het „succes succeeds”.

Ten slotte zij op den centralen boven- of juister wel torenbouw gewezen, n.l. de Centrale Kas te Batavia en op het, zij het ook nog minder beteekende Volkscredietwezen in de Buitengewesten, maar daarop kan hier niet nader worden ingegaan.

En wat het bovenvermelde voorbehoud betreft, dit meende ik te moeten maken, omdat er sinds langen tijd door ernstige en welmeenende personen, zoowel blanke als bruine, uitgezien is naar, ongeduldgi gewacht wordt op de totstandkoming van een met min of meer krachtig leven vervulde, van onder opebouwde, door de belanghebbende geschapen, verzorgd en gedragen volkscredietwezen, n.l. als credietcoöperatie; hoe autonomer hoe liever. Daarvoor lijkt de tijd thans gekomen; de teekens staan gunstig en om meer dan één reden kan men zeggen, dat de door Prof. Boeke in 1922 formuleerde, zij het enigszins en in zooverre gesluiserde en schemerachtige term „auto-activiteit”, omdat hij er met voordacht niet precies van heeft willen zeggen, wat hij er mede bedoelde en hoe hij zich hare verwezenlijking dacht, spoedig in veelbelovende beginstappen naar verwezenlijking zal worden omgezet. In het Verslag van het Volkscredietwezen over '28 leest men op het eind van bl. 18: „Het is duidelijk, dat de Inlandsche beweging, die zich tot voor kort hoofdzakelijk op politiek terrein bewoog, de noodzakelijkheid is gaan beseffen, „om aandacht en zorg aan de economische ontwikkeling te geven en om die ontwikkeling door eigen „kracht (cursiveering van mij) te bevorderen.”

Men ziet in, dat Coöperatie daartoe een belangrijk middel kan zijn. Precies zoo denkt er ook Cramer over. Daarover een volgenden keer meer.

Van Week tot Week.

Dinsdag 1 tot Maandag 7 October.

Vuurwerk en ontplofbare stoffen. Buitenzorg. Er zijn eenige commissies ingesteld tot onderzoek naar de wenschelijkheid en mogelijkheid van monopoliseering van de vuurwerkfabricage en tot onderzoek van de wenschelijkheid van een herziening van het reglement op den invoer en het bezit alsmede den aanmaak, het vervoer en gebruik van ontplofbare stoffen.

De Christelijk-Staatkundige Partij. Bandoeng. De partijdag der Christelijk-Staatkundige Partij verklaarde, zonder daarom volkomen instemming te betuigen niet alle handelingen harer vertegenwoordigers, hun arbeid zeer te waardeeren en hun daarvoor hartelijk dank te betuigen. De motie-Medan tegen het beleid van den voorzitter werd verworpen.

Onderstand van weduwen van Inlandsche ambtenaren. Bandoeng. Het A.I.D. meldt, dat de regering heeft besloten, dat voortaan ook onderstand kan worden toegekend aan weduwen van inlandsche ambtenaren, wier echtgenooten 25 jaren den lande hebben gediend. Deze termijn was tot nu toe 30 jaren.

Pers- en spreekdelict. Bandoeng. Het A.I.D. verneemt uit Garoet, dat de leider der Partij National Indonesia Aroedji in preventieve hechtenis is gesteld naar aanleiding van een artikel in de Banten Grajat en een redevoering gehouden in de vergadering der P.N.I. te Garoet.

De zoutwinning. Bandoeng. Het A.I.D. meldt, dat de abnormale langdurige droogte op Madoera een grooten zoutoogst ten gevolge heeft. De zoutwinning is dit jaar een paar maanden eerder ingezet dan gewoonlijk. Aan het eind van

Augustus j.l. was de productie reeds 40 pCt. hooger dan die van het recordjaar 1925. Om te voorkomen, dat de aanmaak op de bevolkingslanden dientengevolge moet worden stopgezet, wordt getracht, in het buitenland een afzetgebied te vinden. Om dit mogelijk te maken is besloten, den aankoopsprijs per kajang van f 15 op f 10 te brengen, wat nog een behoorlijke winstmarge laat.

Toenemend aantal pestgevallen. Buitenzorg. Tusschen 13 Juli en 10 Augustus van dit jaar zijn in Ned.-Indië 322 personen aan pest overleden. In de daaraan voorafgaande periode van vier weken 178 personen. Tusschen 13 Juli en 10 Augustus van het vorige jaar stierven 249 personen aan pest.

Een Chr. Radiovereeniging opgericht. Bandoeng. Opgericht is de Ned.-Indische Christelijke Radiovereeniging, op initiatief en in samenwerking met de Nederlandsche.

Het luchtverkeer ter Oostkust. Medan. Besloten is tot het aanleggen van een tusschenlandingsterrein te Pakan Baroe en van noodlandingsterreinen te Kisaran, Rantauprapat en Kola Pinang. Plannen bestaan, om een loods voor één toestel te bouwen en de toegangswegen naar het vliegveld te verbeteren.

Auto-ongeluk. Padang. De mijnopzichter bij de Tambang-Sawah-mijn in Benkoelen, de Engelschman Bryce, is bij een auto-ongeluk omgekomen, toen hij zijn hoofd uit den wagen stak, juist toen deze vlak langs een telefoonpaal reed. De chauffeur van de auto, ook een Engelschman, werd ontslagen wegens dronkenschap.

De bestuurshervorming op Java. Batavia. Het kantoor voor de bestuurshervorming werkt thans voorstellen uit omtrent de inwendige organisatie van het Eur. B.B.-corps op Java; omtrent de inkrimping van het aantal residenties; omtrent de medewerking van de Eur. ambtenaren van B.B. aan de regentschapsraden en omtrent de bemoeienis van de oudere assistent-residenten met de veldpolitie, zonder de positie van den regent op politieel gebied te schaden. Aneta verneemt, dat van een herstel van de vroegere hiërarchische ondergeschiktheid van den regent aan den assistent-resident geen sprake is, doch evenzeer is uitgesloten, dat de jongere assistent-residenten ondergeschikt worden aan de regenten. De bedoeling is, de voorstellen en bloc aan den Volksraad voor te leggen.

De Vaderlandsche Club. Soerabaja. Verschenen is het eerste nummer van het maandblad Nederlandsch-Indië, het orgaan van de Vaderlandsche Club, onder redactie van het hoofdbestuur. Blijkens de ontwerp-statuten zal de club o.a. actie voeren tot het verkrijgen van medezeggenschap in de vertegenwoordigende lichamen in Indië en in Nederland. Gewone leden moeten Nederlander zijn; onderdanen-niet-Nederlanders, die zich voor de Nederlandsche zaak verdienstelijk maken, kunnen leden van verdienste worden.

Het Lyceum te Batavia. Batavia. Op zijn verzoek is eervol, met ingang van Juni 1930, ontslag verleend aan den rector van het lyceum Dr. Ph. G. Gunning en aan den conrector J. F. Bakker, die terugplaatsing bij het openbaar onderwijs vroeg en verkreeg.

Nieuwe pestgevallen. Tjimahi. Hier zijn twee Inlanders aan pest overleden.

De legermanoeuvres. Batavia. De Engelsche majoor G. H. Donnelly, van den generalen staf te Singapore, zal de aanstaande groote legermanoeuvres bijwonen.

Vonnis bevestigd. Semarang. De Loc. meldt, dat het Hoogrechtshof het vonnis waarbij de oud-hoofdboekhouder van de Cultuur-Mij. Djoenkaré, wegens verduistering veroordeeld was tot 4 jaar gevangenisstraf, met aftrek van preventieve hechtenis, heeft bevestigd.

Vergiftiging. Semarang. De Loc. meent, dat rechtsingang met last tot gevangenhouding is verleend tegen de dame voor de huishouding van den heer H. J. Mesland, te Keboemen, die dezen door vergiftiging om het leven gebracht zou hebben.

De vorenst. Aneta-tel. öntl. a. li. „Vaderl.”

GRATIS

ALLEEN GEDURENDE DEZE MAAND
MAKEN WIJ DE BIJ ONS GEKOCHTE

BONTVELLEN VAKKUNDIG GRATIS

OP UW STOFFEN MANTEL

MAISON DE PELLETERIE

DEN HAAG - SPUISTR. 46-48 - TEL. 13115

SPECIAAL BONTMAGAZIJN

U BETAALT BELANGRIJK MINDER

ARNHEM en OMSTREKEN

N.V. Linnenmagazijn „t Spinnewiel”

G. H. MEIJER

ARNHEM, Koningstr. 79, Tel. 26077
NIJMEGEN, Betouwstr. 1, Tel. 2459

Tricotgoederen - Huishoudgoederen
Tafelgoederen - Huwelijksuitzettingen
Baby-uitzettingen 5828

INDISCHE UITRUSTINGEN

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte

G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN 6439

KAMERBEEK

BAKKERSTRAAT 3

ARNHEM 5610

MODELHOEDEN

CHAPELLERIES EN NOUVEAUTE'S

RAKERS KANTOORBOEKHANDEL

ELECTRISCHE HANDELSDRUKKERIJ
Hommelstraat 11a - Tel. 163 - Arnhem 6566

HET BILLIJKST ADRES HIER TER STEDE.
SPECIAALHUIS VOOR VULPENHOUDERS.

KUNSTNIJVERHEIDSHUIS DIE OLDE MUNTE

BAKKERSTR. 26 - ARNHEM - TEL. 23971

HET ADRES 6631
VOOR SMAAKVOLLE
GESCHENKEN

ZICHTZENDINGEN OP AANVRAAG

SCHOENMAKERIJ

JAC. L. WITTE 5785

ABEELPLEIN No. 4 :: DEN HAAG

(hoek Fahrenheitstraat)

SOLIED ADRES VOOR REPARATIE

HEEREN ZOLEN en HAKKEN . . . f 2.25
HEEREN ZOLEN : . . . . . f 1.60
HEEREN HAKKEN : . . . . . f 0.75

Genaaid 75 cent hooger

DAMES ZOLEN en HAKKEN . . . f 1.75
DAMES ZOLEN : . . . . . f 1.30
DAMES HAKKEN : . . . . . f 0.50

Genaaid of gelijmd 50 cent hooger

CRÉPE REPARATIE ORIGINEELE BEWERKING

GRONINGEN

Linnenmagazijn „t SPINNEWIEL”

L. VAN POPPEL

OUDE BOTERINGESTRAAT 14
GRONINGEN - TELEFOON 3576

Speciaal adres voor: 5827
Huwelijks- en Luiermanduitzetten

INDISCHE UITRUSTINGEN

BEZOEKT ZUIDLAREN

(Drente bij Groningen)

HOTEL VAN ESS 5814

EERSTERANGS FAMILIEHOTEL
GARAGE :: TELEFOON 1

KEUKENUITRUSTINGEN

leveren wij franco door geheel Nederland
Naar Indië, zeewaardig verpakt en franco boord
Op aanvraag zenden wij U fr. een artikelenlijst

Fa. E. WIGBOLDUS Szn.

VISCHMARKT 29 5633 GRONINGEN

J. BECKER - GRONINGEN

Oude Ebbingestraat 52 - Tel. 997 - Oppericht 1875

Speciale magazijnen voor Verlichting, Verwarming
en Sanitair.

Vakkundig personeel. 5825

N.V. MESDAG & Zn's EFFECTENKANTOOR

OUDE BOTERINGESTRAAT 17 - GRONINGEN
GEVESTIGD 1850

Directie: Mr. J. KOOL en Mr. G. MESDAG.
Deposito - Rekening-Courant - Vreemd Bank-
papier - Reiscredietbrieven - Assurantiën
Kluisinrichting - Bewaarplaats voor koffers
en eigen brandkasten. 5826

JOHN KENNIS & Co.

The Famous Tailors

AMSTERDAM-C.

SINGEL 462 B.H. KONINGSPLEIN

L. A. KIEVEN - DEN HAAG

DANCKERTSTRAAT 73

VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN

BEL OP Tel. 33275 (Onder garantie) BEL OP Tel. 33275
BEWAARPLAATS voor Inboedels en Reisbagage
Speciaal adres voor Verlofgangers.

HAARLEM

N.V. HAARL. MELKINRICHTING „DE SIERKAN”
ZIJLWEG 2-8

SIERKAN'S MELK EN MELKPRODUCTEN
DE BESTE

HAARLEM, Tel. 10831-12535 (bestellingen Hoofdkantoor)
ZANDVOORT, Tel. 46, HEEMSTEDE, BLOEMENDAAL
AERDENHOUT 5847 BENTVEEN

PROFANE EN RELIGIEUZE KUNST

B. H. STEFFENS

ZIJLSTRAAT 65 - TEL. 14340 - HAARLEM

ETSEN EN GRAVURES

Fa. A. BLOKDIJK & Zn. - HAARLEM

Oppericht 1900 - Gasthuisstr. 17 - Tel. 10264

LOOD- EN ZINKWERKERS

Sanitaire inrichtingen - Koud- en Warmwater-,
Gas- en Electriche leidingen. 5848

VAN BREEMEN'S BRANDSTOFFENHANDEL

NEEMT PROEF MET ONZE

EERSTE KWALITEITEN

BAKNESSERGRACHT 78 SCHOUWTJESLAAN 23

TEL. 10070 TEL. 10848

HAARLEM 5841

Fa. Hk. VAN NIEL Czn. - SCHILDERS

Schagchelstraat 30-32 - Telefoon 11404 - Haarlem

Oppericht 1857.

Laat uw schilderwerk door onze firma uitvoeren en
wij garanderen U dan, dat U in alle opzichten te-
vreden zult zijn. 5856

W. C. BERGISCH - BANDAGIST

NASSAUSTR. 12 rd. - TEL. 11288 - HAARLEM

BREUK- EN BUIKBANDEN NAAR MAAT
Specialiteit in Corset-Buikband-combinatie

Alleenverkoop voor Haarlem en omstreken van de
Meyrignac Breukbanden. 5840

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

De Actie van den heer Frans.

Onder dit hoofd lezen wij dezer dagen in de dagbladen het bericht:

„De heer C. Frans, voorzitter der „Perserikaten Timor“, houdt Vrijdagavond 4 October in het „Koloniaal Instituut“ te Amsterdam een lezing over Land en Volk van Timor en den zegenrijken invloed van het Nederl. bestuur op dit gewest.

„De spreker zal gelegenheid vinden in deze lezing de onaannemelijkheid van de los-van-Holland-beweging voor Timor aan te toonen.

„De lezing zal worden geïllustreerd met lichtbeelden en sesando-muziek.”

Dit herinnerde ons aan onze belofte om hier terug te komen op de boeiende lezing, welke die-
de heer Frans op 30 September j.l. gedurende de „Indische Week“ voor „Boeatan“ in de zalen van Pulchri Studio“ te 's-Gravenhage gehouden heeft. Aan een jongen Nederlander, die warm voelt voor de belangen van Indonesië, ontvingen wij het volgende kort-verslag daarvan, dat wij gaarne hier plaatsen, meenende daarmede den lezers van ons „Koloniaal Weekblad“ een dienst te bewijzen. Altho, dat de besturen der Afdelingen van „Oost en West“, na lezing, zich ook geroepen zullen voelen om den heer Frans uit te noodigen in hun stad te komen spreken. Wij kunnen dit ten sterkste aanbevelen. Natuurlijk maken zijn levendig, uit het hart gesproken woorden meer indruk dan een schriftelijke samenvatting daarvan, hoe spontaan medevoelend, die ook gegeven wordt, als de volgende:

Timoreesche Ikatkunst en Muziek.

Na met een enkel woord door Mevr. van Berekamp, de presidente van Boeatan, te zijn ingeleid, kwam de heer Frans, die in zijn nationaal Timoreesch costume optrad, zijn voordracht aan.

Timor, aldus de spreker, is het jongste gewest van Indonesië, niet in geographisch, maar in economisch opzicht. Verkeerden de binnenlanden van het gewest omstreeks 1904 nog in dusdanigen staat dat zij op de kaart door witte plekken werden weergegeven, thans, na slechts 25 jaar, vormt Timor onderhoorigheden een gebied, dat overal in cultuur gebracht is. Veiligheid, onderwijs en hygiënische toestanden kunnen de vergelijking met de andere“ deelen van Indonesië glansrijk doorstaan, terwijl de hoofdplaatsen zijn ingeschakeld in het wereldverkeer.

Daar de bodemgesteldheid geen intensieve landbouwcultuur toelaat, vindt de bevolking haar bestaan hoofdzakelijk in veeveelt, waarbij echter het export-probleem dringend om oplossing vraagt.

Als compensatie voor het ontbreken van winstgevendende landbouw- en neven-bedrijven vindt men in Timor, of liever, in het gewest Timor, de hoog ontwikkelde kunstnijverheid, waarvan wel de voornaamste takken zijn: het vlecht-, brand- en nijwerk van de mannen en het ikatten der vrouwen.

De spreker hield zich vervolgens uitsluitend met de ikatkunst bezig. Deze kunst, die zich bedient van werktuigen van een „belachelijke gebrekkigheid“, verdient, vooral in deze tijden van vervlaking en verval, ruime belangstelling, opdat zij zich weer kan oprichten en met behoud van haar oorspronkelijke elementen, tot nieuwen bloei gemaakt. Spr. gaf nu een overzicht van de opeenvolgende bewerkingen: het prepareren der witte garens in de z.g. „moefa“, een uittreksel van vruchten, wortels en bladeren, welks samenstelling het persoonlijk geheim blijft van de ikatster (wat vele recepten deed verloren gaan bij den dood van de samensteller!), en waardoor de vezels wasch-echt in kleur-echt worden; daarna het eigenlijk ikatten, d.i. niet het weven, maar het omwoelen der vezels met windsels, bestreken met bijenwas, waarbij elk windsel wordt voorzien van een aantal knopen, alwaar gelang de kleur, die men later op die plaatsen wil aanbrengen; eerst worden de garens verscheidene malen in indigo gedompeld en gedroogd, zodat men een diepblauwe kleur verkrijgt, op bepaalde plaatsen omwoeld, dan maakt men de windsels los op die plaatsen, welke men rood wenschte te kleuren en dompelt de garens in een rood bad, waarbij de indigokleur geen nadeelige gevolgen ondervindt, dank zij de bovengenoemde moefa; de vervolgens

aan te brengen kleuren worden nu verder met de hand op de draden gebracht, waarna dan volgt het rangschikken der garens op het weefraam, tot zich door de gekleurde gedeelten het patroon vertoont, dat de ikatster zich in 't hoofd had gevormd; de laatste bewerking is dan het weven, waarbij als inslag wordt gebruikt gewoon zwart garen.

Over de oorsprong der ikatkunst zijn de geleerden, noch de overleveringen het eens. Soms zoekt men die in het natuurwonder dat de spin ons te aanschouwen geeft, dan weer in dat van den regenboog; de alleroudste ikatweefsels vertoonen inderdaad het regenboog-motief, terwijl later ook ster-, bloem-, blad- en slangen-huidmotieven werden toegepast.

De heer Frans wees vervolgens op het overal weerkerende toempal-motief, dat in zijn scherpen driekhoek-vorm de oneindigheid uitdrukt. Behalve in 't gewest Timor, vindt men dit motief over bijna den geheelen Archipel toegepast, o.a. op Java en Sumatra, maar ook in Britsch-Indië. De vraag is gewettigd: of er verband bestaat; of het toempal-motief autochthoon of geïmporteerd is? Een oplossing meende de heer Frans te kunnen vinden in een oud verhaal, dat den tocht beschrijft, dien twee, door een machtiger collega onderdrukte Timoreesche Radja's deden naar den G.-G. in Batavia, bij welke gelegenheid zij eenige doeken ten geschenke kregen, die van Sumatra afkomstig waren en die ditzelfde toempal-motief bevatten. De overblijfselen, die de heer Fr. zelf gezien heeft, worden als relikwieën bewaard.

Elke Timoreesche ikat-doek heeft een eigen karakter, wat in ruimer verband vooral geldt van de z.g. Radja- (vorstelijke) doeken. Deze doeken vertoonen speciale, door de adat (gewoonte recht) beschermde Radja-motieven, die dan wel later door het volk zijn overgenomen, maar toch onmiddellijk te herkennen zijn aan hun eigenaardigen, fraaien stijl.

Men kan de ikat-weefsters verdeelen in drie groepen: die van de navolsters (waarbij men in 't oog dient te houden dat zij niet kopiësten, in Westerschen zin, zijn); zij, die bestaande motieven combineren en zoo variëteiten te voorschijn roepen, en de ontwerpers van nieuwe motieven, welke uiteraard als kunstuiting de belangrijkste plaats innemen.

De groote vraag met betrekking tot de ikat-kunst is: waar vindt Timor een afzetgebied voor deze kostbare, want volgens ingewikkelde en weken durende procédés vervaardigde, kunstproducten? De hoop is gevestigd op het Westen, op Nederland in de eerste plaats, dat ten deze nog lang niet genoeg meeleeft en samenwerkt met Indonesië, getuige o.a. de veel te geringe medewerking, welke een nuttige instelling als „Boeatan“ ondervindt.

* *

Het tweede deel van de voordracht was gewijd aan de Timoreesche muziek. Het nationale muziek-instrument der levendige, zoowel binnen- als buitenshuis, bij elken arbeid, zingende bevolking, is de sesando, welke bestaat uit een bamboehuis, rondom bespannen, oorspronkelijk met bamboesnaren, allengs met koperen dito's, eerst ten getale van 9-16 en later paarsgewijs ten getale van 24, terwijl er nu reeds bestaan, die 40 snaren tellen. De klankbodem wordt gevormd door een lontarblad. Het instrument kan geen halve tonen voortbrengen, doch klinkt daarom niet minder lieflijk. De sesando voldoet aan een behoefte van het volk: een zacht, innig-klinkend instrument, dat ook binnenshuis kon worden gebruikt, ter vervanging daar van de zwaardreunende gong, waarvan de sonore stem wijd langs het strand van de donker-klotsende zee zich voortplant. Deze gong begeleidde de spiegelgevechten, de krijgsdansen der mannen. Want ook de danskunst bloeit op Timor, o.a. in de bekende reidansen, die buiten plaats vinden, in de zware stilte van den nacht, waarbij de dansers het refrein van het lied, aangeheven door den dichter-zanger, meezingen. Evenals op Java, vindt men in het gewest Timor ook de godsdienstige serimpi-dansen.

Spreker besloot zijn voordracht met de hoop uit te spreken, dat oprechte waardeering moge komen en toenemen onder breede lagen van Nederland's bevolking, voor de kunst van Indonesië, waardeering van economischen, zoowel als van ideëelen aard. Krachtig applaus vertolkte de instemming van het publiek met deze bijzondere voordracht.

* *

Hoofdinspecteur voor 's-Gravenhage: F. J. MAHLMAN, Plaats 31 a. 5788

Na de pauze gaf de familie Frans, daarbij geholpen door enkele gitaar-bespeleers, een sesando-orkest-demonstratie.

Achtereenvolgens kreeg men te hooren oude inheemsche liederen, moderne inheemsche, moderne Oostersche met Westerschen inslag, Hawaiian-liederen — ten bewijze, dat deze een karakter hebben, dat weinig afwijkt van de specifiek Oostersche — van Westersche geestelijke en wereldlijke liederen, waarbij de heer Frans een spel gaf, welke de sesando deed kennen als solo- en begeleidings-instrument tegelijk, terwijl de avond besloten werd met het Wilhelmus. Bij sommige liederen werd de zangpartij vervuld door Mevr. Frans en helhaalde het orkest het refrein. Ook nu werd de familie Frans door langdurig en hartelijk applaus gehuldigd.

Resumeerende, kunnen wij dezen avond beschouwen als een belangrijke en uitstekend geslaagde daad, om het Nederlandsche publiek ook met de meer afgelegen gedeelten van Indonesië in contact te brengen. Jammer alleen, dat er betrekkelijk weinig publiek was en dat dit hoofdzakelijk bestond uit Indië-kenners. Moge deze laatsten zich dan, vooral ook in den dagelijkschen omgang, niet alleen toonen in deze qualiteit, maar óók als bevorderaars van een nauwer contact, een goede verstandhouding en een volkomen samenwerking tusschen Indonesië en Nederland!

W. M. Kluar

* *

Ook de lezing van den heer Frans in Amsterdam was een groot succes. Legde hij in Den Haag meer den nadruk op de kunst en kunstnijverheid, in Amsterdam sprak hij voornamelijk over het land en volk van Timor. Aan het eind van den avond kwamen verscheidenen zijner toehoorders hem geroerd de hand drukken.

Terecht maakte spreker de opmerking, dat in de Nederlandsche pers te veel nadruk gelegd wordt op de meest extremistische beweging onder de Indonesiërs, waardoor de arbeid en het streven der meer gematigden bemoeilijkt worden.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Koninginnedag.

Den 31sten Augustus vond in de groote zaal van het Paleis te Rijswijk het Openbaar Gehoor plaats (Bat. Nwsbl. 2/9). De voorzitter van den Volksraad, de heer J. W. Meyer Ranneft, wees er in zijn rede o.m. op, dat in het afgelopen jaar het gansche maatschappelijke leven als geheel in Ned.-Indië zijn gang kon blijven gaan. Geestelijk en economisch groeien deze landen snel: dien gezonden, ook dit jaar niet onderbroken groei danken wij aan den stagen stuggen arbeid en aan de organisatie van dien arbeid door alle rassen, alle standen en alle volken in samenwerking volbracht. Die arbeid en die resultaten er van zijn het die in werkelijkheid het karakter van het land bepalen. Die arbeid en

Strenge discretie, accurate bediening, prima kwaliteiten en soepele betalingsvoorwaarden zijn de factoren, waardoor ieder Repatriërende bij voorkeur koopt in

MAGAZIJN „DE RESIDENTIE“

LANGE BEESTENMARKT 119-127

DEN HAAG :: TEL. 15555

— GROOTE SORTERING —
DAMES- en HEERENKLEEDING
MEUBELN - BEDDEN - RADIO
ENZ. ENZ. ENZ.

HAARLEM

W. J. VAN BUCHEM - HAARLEM

SPEKSTRAAT Nos. 3—5 TELEFOON No. 11494

Magazijn van: Sponsen, Zeemleder, Bezems, Boenders, Dweilen, Tafels, Trappen, Droogrekken, Vuilnisbakken en -emmers, Strijkplanken, Mouwplanken, Slijpplanken, gegalvaniseerde en émaille artikelen, Bedkruiken, Speelgoederen, Mandenwerk en Tuinmeubelen. 5850

K. E. VAN HUIZEN & Co. - HAARLEM
ZIJLSTR. 6 - TEL. 10630 - POSTGIRO 10635

KOLONIALE EN GRUTTERSWAREN
DELICATESSEN - FIJNE VLEESCHWAREN
CONSERVEN 5869

H. J. FEIJE

HAARLEM :: TELEFOON 11292
Speciaal ingericht voor verhuizingen en bergplaats voor inboedels - Stalhouderij - Transporthandel Goederenvervoer - Eigen motorbooten voor passagiers en vrachtdienst. 5843

STOOM WASCH- EN STRIJKINRICHTING
W. H. KLOES & ZONEN
SCHEEPMAKERSDIJK No. 32
TELEFOON 13592 - HAARLEM
SPECIALE AFDEELING FIJNGOED 5870

„K WEEKLUST“

Alle soorten Bloemwerken en Kamerplanten
JOH. HESSELINK Jr.
KWEKERIJ ..... VERSPRONKWEG
WOONPLAATS .. JAN-STEENSTRAAT 89 583
HAARLEM — TELEFOON No. 11613

15151
UW Adres
voor opnamen
aan HUIS en in
het ATELIER

ABR. MEIJER

GROOTE HOUTSTRAAT 16 - HAARLEM - TEL. 10476
OUDSTE SPECIAAL ADRES VOOR
MEIJER ONDERGOEDEREN: Merk Jansen & Tilanus
„ Wilh. Bengel Söhne
DAMES ONDERGOEDEREN: „ Ribana
„ Miranda 5842
KOUSEN EN SOKKEN

J. SMIT & ZONEN
HAARLEM
medestr. 45 - Wagenweg 108
Tel. 10876 Tel. 11633
Botermarkt 19
Tel. 12133 5835

DE HAAGSCHE FINANCIERINGSBANK

SPUI 109a. Tel. 16864

geeft gelegenheid tot: sparen met korting; voordeelige inkoop en contant met korting; koopen op credit tegen matige rente, uitsluitend van huishoudelijke artikelen, kleeding, schoeisel, etc. 5779

Vraagt vrijblijvend inlichtingen — ook des avonds.

LEIDEN

H. C. VREEKEN - LEIDEN

RIJNSBURGERWEG 121 - TELEFOON 2007
KOLONIALE WAREN COMESTIBLES
FIJNE VLEESCHWAREN 5896
DELICATESSEN - WIJNEN - ZUIDVRUCHTEN

VOOR LEIDEN EN OMSTREKEN

IS HET BROOD UIT DE BROODFABRIEK
„DE ZEEUW“ 5877
HET MEEST GEVRAAGD
KORTE MARE 22 - TEL. 1411

Fa. P. S. ANES, Brandstoffenhandel

Contractante der Staatsmijnen in Limburg
Verkoop van uitsluitend EERSTE
KWALITEITEN brandstoffen 5876
OUDE HEERENGRACHT 19, LEIDEN, TEL. 587

N.V. „MEUBELKUNST“

MODERNE WONINGINRICHTINGEN
„Indanthren“ Meubel- en Gordijnstoffen
Meubelen naar ontwerp van A. Lucas, Meubelarchitect.
Eigen fabriek. Werkplaats: Witte-Rozenstraat 27.
TOONKAMERS: 5879
WITTE-ROZENSTRAAT 36 - LEIDEN - TELEF. 524

W. F. ENGELS

TEL. 223 - HEERENGRACHT 60 - LEIDEN
LOOD- EN ZINKWERKEN
„ GAS- EN WATERLEIDING „ 1888
SANITAIRE INRICHTINGEN

UTRECHT

ELECTRISCHE BOEKBINDERIJ „OUDWIJK“

Fa. VAN WIJK & VAN DEN WIJNGAARD

OUDWIJKERDWARSTR. 104-110 - UTRECHT
TELEFOON 12957 5908 POSTREKENING 114098

Speciaal adres v. Particulier Bindwerk

N.V. v.h. J. E. WEENINK - UTRECHT

Leveancier Utr. Industrie- en Huishoudschool 5915
Beveelt zich beleeft aan voor de leveranties van
KOLONIALE WAREN COMESTIBLES
GEDISTILLEERD - WIJNEN - LIKEUREN
DONKERE GAARD 6-8 — TELEFOON 10110
Laat 2 X per week aan huis hooren en bezorgen

UTRECHT

CHRISTELIJK LYCEUM

MET INTERNAAT te Zeist.

(Gymnasium en Hogere Burgerschool ook met economisch literaire afdeling)

School- en kostgeld (internaat) samen f 1000.— à f 2000.—, progressief of naar gelang van het inkomen.

Aanmelding voor het Lyceum bij den Rector DR. H. A. WESTSTRATE, Prins Hendriklaan 16, Zeist; en voor het Internaat bij de Directie. Uitvoerig prospectus op aanvraag verkrijgbaar.

Beteekent: Toezicht Op Kinderen Uit Nederlandsch Indië.

TOKUNI zoekt voor kinderen uit Indië een geschikt gezin in Holland, is een financieele tusschenschakel tusschen de ouders in Indië en de pleegouders in Holland, controleert het gezin en het Kind, zorgt voor het kind, ook in de vacaties, houdt geregeld briefwisseling met de ouders in Indië en staat de pleegouders bij in alle ernstige gevallen, het kind betreffende. Haar vertegenwoordigers in Indië worden telegrafisch op de hoogte gehouden van zeer ernstige gebeurtenissen, het kind betreffende. 5862

Alle inlichtingen kunnen worden gegeven door de vertegenwoordigers Prof. Dr. J. H. Boeke, Adviseur van het Volkscredietwezen te Weltevreden, J. H. Nieuwenhuys, Resident van Soerakarta te Solo, Dr. J. G. J. A. Maas, Medan, J. H. Perret Gentil, Willemstad, Curaçao, en door den Directeur van TOKUNI, tevens Directeur van de Maatschappij „ZANDBERGEN“ te Amersfoort.

ZANDBERGEN.

Instelling tot opvoeding door middel van gezinsverpleging van kinderen zonder onderscheid van leeftijd, stand en gezindte die het ouderlijk huis moeten missen.
Steunt deze nuttige instelling door Uw lidmaatschap (f 5.— p. j.) of als begunstiger (f 2.— p. j.) 5862
DIRECTEUR Jhr. W. A. ORTT. AMERSFOORT.

J. BREEDVELD

NIEUWE KOEKOEKSTRAAT 71 - UTRECHT 5895
TELEFOON 10580

ORTHOPAEDISCH SCHOENMAKER
SCHOENEN VOOR ALLE VOORKOMENDE STAND-
EN VORMGEBREKEN - PLATVOETSCHOEISEL
RIJLAARZEN - OVERAL TE ONTBIEDEN

P. DE HAAN - UTRECHT

LIJNPADSTEEG 16-18 Bis 5897
bij de Jeremiestraat - Telef. 11672

Verhuizingen en Auto-Transporten

Door geheel Nederland

Firma R. DIKS en B. GROOTENBOER

Aannemers - Timmerlieden - Metselaars
Taxatie
Nieuwbouw - Verbouw - Onderhoud

TEL. 10633 EN 10084 5900

KIEVITDWARSTR. No. 1 B — UTRECHT

WONINGINRICHTING
SERRÉE
OUDEGRACHT. 34. JACOBIBRUG.
NACHTGAAALSTRAAT 9A P.O. TILVOU

VRAAGT GRATIS
BEGROTING VOOR
HET INSTALLEREN
VAN UW WONING

UTRECHT
BEHANGERIJ - STOFFEERDERIJ

BOUW-, WONING- EN PENSION-BUREAU „BONA IMMOBILIA”
 SCHEVENINGEN - TELEF. 55179 - CORN. JOLSTRAAT 35
 heeft voor de a.s. zomermaanden modern ingerichte, gemeubileerde
VILLA's, Heerenhuizen en Kamers TE HUUR
 Scheepsbevrachtingskantoor v. binnen- en buitenland. Aanbevolen adres v. d. Ver. „Oost en West”.

De resultaten zijn het ook, die op de dit jaar zoo belangrijke, op de ons zoo welkome, hooge en geleerde bezoekers uit het Buitenland, vaak den diepsten indruk maakten. Die arbeid en die resultaten zijn niet ten slotte, die ons op dezen feestdag stemmen en mogen stemmen, niet tot miskennen van gevaren, maar wel tot rustig zelfvertrouwen. Z. Exc. de Gouverneur-Generaal zeide in zijn antwoord hierop o.m. dat op een dag als deze meer dan ooit onze gedachten uitgaan naar onze hooge Landsvrouwe, die telkens weer de onwederlegbare bewijzen geeft van Haar hooge plichtsopvatting, van Haar diepsten ernst, maar bovenal van Haar onbegrensde liefde voor Haar land. Wij moeten volbrengen wat Zij van ons eischt en dat is wat ook in het bijzonder Ned.-Indië betreft, in de eerste plaats, dat wij onze daden en woorden door een sterk gevoel van liefde en van recht laten beheerschen, dat wij met alle zelfbeheersching en wilskracht streven naar saamvoorigheid, dat wij ons eenerzijds verzetten tegen alles wat, van welke zijde ook, de eenheid van M.'s onderdanen bedreigt, anderzijds toenadering tot elkaar zoeken door den ernstigen wil om elkaar te begrijpen en te waardeeren en vooral door onderling vertrouwen te wekken en te schenken. Dit is een staatkundig belang van de hoogste orde, dat is algemeene menschenplicht maar dat is ook onze plicht tegenover onze Vorstin, voor wie rust en vrede, en eendracht door verdraagzaamheid onder Hare onderdanen de hoogste goederen zijn. Gelukkig: wij zijn op den goeden weg. De jongste gedachtenwisseling in den Volksraad geeft de overtuiging dat, bij alle verschil van inzicht ook op belangrijke punten, een breede grondslag voor vruchtbare samenwerking is gelegd. Laten wij met alle macht en allen ernst er naar streven dien grondslag nog verder te verbreedden, laten wij waken tegen verwijdering en misverstand, welke ons aller taak tot medewerking aan den opbouw van deze Gewesten slechts kunnen belemmeren, welke wantrouwen en tegenstellingen scheppen, waar onderling vertrouwen en saamhoorheidsgevoel geboden zijn.

Het Soer. Hbl. (29 en 30/8, 3de blz. Z.) en de Java-Bode (28 en 30/8) bespreken het werk „Staatkundig beleid en bestuurszorg in Ned.-Indië van den heer A. D. A. de Kat Angelino.

Aftocht of intocht?

In een weerlegging van een merkwaardig artikel van het „Indische Volk” (30/7 „Aftochtsgevechten”) constateert de Java-Bode (2/9) dat er geen sprake van is, dat de groote, zich van haar doel en haar kracht wel bewuste, goed-georganiseerde groep der Indische Nederlanders zich door wie of wat dan ook tot een aftocht zal laten dwingen. Zij zijn als kinderen des lands en tevens Nederlanders hier in een bijzondere positie en hebben bijzondere belangen, waarvan zij de behartiging aan niemand anders dan aan een Nederlandsche Regeering willen toevertrouwen. Ook de staag voortgaande voorbereiding van de Nederlandsche economische belangen in Indië lijkt niet op een aftocht. Nieuwe suikerfabrieken worden opgezet, nieuwe landbouwondernemingen worden geopend in pas ontsloten gebieden. Nog immer is het Nederlandsch particulier initiatief de administratieve en technische verzorging van verschillende Gewesten door de Regeering ver vooruit. Nieuwe economische mogelijkheden worden verwezenlijkt (bierbrouwerijen, asphalwinning); nieuwe concessies worden geëxploiteerd. In de groote handelssteden worden indrukwekkende gebouwen gezet voor Nederlandsche Banken, reederijen en cultuurmaatschappijen. In de Indische havens wordt zonder bedenktijd alle nieuwe kade- en goedangruimte op lange termijnen ingehuurd. In de cultures maakt men zich bezorgd over de vraag of na afloop van de eerste erfpacht de Regeering wel een verlenging opnieuw voor 75 jaar zal geven. Elk jaar blijven bovendien meer Nederlanders, die aan het einde van hun carrière zijn, op plaats van zoals vroeger voor goed te repatriëren, in dit land wonen. Elk jaar vestigen — de statistieken wijzen het uit — meer Nederlanders zich in Indië. Het aanwas-percentages van de Nederlandsche groep is het grootste van alle groepen in Indië op dat van de Chinezen na. Intusschen wordt in Indië zoowel als in Nederland gewerkt aan de duurzame vestiging van meer Nederlanders op het platte land in Indië en wel in den kleinen landbouw. Zelfs wordt emigratie van Hollandsche boeren naar Indië in Nederland voorbereid. Geslaagde Nederlandsche kleinlandbouwers in Indië importeerden Hollandsch stamboekvee en met dat vee komen Hollandsche veeknechten mede, die hier een bestaan in vee- en landbouwbedrijven vinden. In den laatsten tijd kan men in Indië waarlijk spreken van een „pays de peuplement”. Als de voorkekenen niet bedriegen, zou de Nederlandsche vestiging hier zich wel eens progressief kunnen gaan uitbreiden.

De Java-Bode vertelt van „Japansche Visscherij in Ind. wateren” (28 en 30/8) en „Japansche emigratie naar Indië” (2/9), het Bat. Nwsbl. van „Pasir Gambir” (28/8 t/m. 3/9).

Het belang van Indië voor den Nederlandschen arbeider.

De „Indië-los-van-Nederland”-actie zou niet alleen schadelijk zijn voor Indië, maar ook noodlottig moeten worden voor de arbeiders in Nederland. De heer Van Zalinge, president-directeur der Kon. Paketv. Mij. gaf in een voordracht over de Nederlandsche scheepvaart voor de studenten der Technische Hoogeschool gehouden, eenige desbetreffende cijfers (Java-Bode, 3/9). De K.P.M. heeft sedert 1926 voor f 50 miljoen doen bouwen op Nederlandsche werven. In dienzelfden tijd hadden de Mij. „Nederland”, de Rott. Lloyd en de Java-China-Japan-Lijn ook voor ongeveer een dergelijk bedrag laten aanbouwen op de Nederlandsche werven, zoodat per jaar f 40 à f 50 miljoen op de Nederlandsche werven is verwerkt, alleen voor Indië, niet gerekend den aanbouw van oorlogsvaartuigen. Van dat zeer belangrijke bedrag is niet alles aan arbeidsloon besteed, maar dan toch stellig een belangrijke som. Dan moet men hierbij verder eens denken aan de bedragen in Nederland besteed voor daar vervaardigde machinerieën en spoorwegmateriaal voor Indië bestemd, aan het materiaal voor Indische mijnen en waterkrachtinstallaties en elektrische stroomnetten. Waarbij dan nog komt het geweldig bedrag aan producten der Nederlandsche industrie en landbouw door den handel naar Indië gezonden. Ten aanzien van dit laatste mogen de Nederlandsche arbeiders, bij de fabricage ervan betrokken, wel zeer veel prijs stellen op het behoud van het Indische afzetgebied, want het is immers zoo goed als zeker, dat Nederland, nu aan allen kant omgeven door hooge tariefmuren, geen ander terrein zou kunnen vinden, waar het een dergelijken uitvoer, als thans naar Indië wordt gezonden, zou kunnen plaatsen. Stellig zou de helft der Nederlandsche arbeiders werkloos worden als Indië voor Nederland verloren ging. Het „Indië verloren, rampspoed geboren” is voor niemand zoo'n dreigende waarheid als voor Nederland's proletariaat, vooral in een tijd, welke Nederland's bevolkingssurplus steeds grooter doet worden en een permanente, schrikwekkende werkloosheid in de wintermaanden met zich brengt. Het Nederlandsche kapitaal, dat zijn beleggingen in Indië voor een deel reeds eenmaal voor meerdere malen terugkreeg, kan internationaal altijd empool vinden; het Nederlandsche proletariaat niet. Ned.-Indië is ook voor het Nederlandsche proletariaat een reëel economisch belang. Dan spreken de nationale inzichten en de landsbelangen een woordje mee. En ook daarom doen S.D.A.P. en I.S.D.P. aan de „Los-van-Nederland”-actie niet mede.

De actie tegen de K. P. M.

De heer Middendorp c.s. is in den Volksraad een actie begonnen tegen de vracht- en tarievenpolitiek van de Kon. Paketvaart Mij. in den vorm van een motie met een uitvoerige toelichting (De Sum. Post, 5 en 6/9).

De Sum. Post (7/9) vestigt de aandacht op een groote leemte in de toelichting. Een overwegende plaats is toegekend aan de jaarcijfers en de conclusies zijn te veel opgebouwd op enkele berekening van winsten, reserveeringen, stille reserves enz.; te weinig is op den voorgrond gebracht de werkelijke plaats — en dan een zeer belangrijke — die de K.P.M. inneemt in het economische leven van geheel Ned.-Indië. De K.P.M. moge zich bij haar werkzaamheid in de eerste plaats richten op een zoo groot mogelijke winst als elke andere maatschappij, die geld moet verdienen voor haar aandeelhouders, daarnevens heeft zij toch ook steeds getoond een zeker ideaal na te streven, namelijk het scheppen van een verkeersmaatschappij, die in waarheid geheel Ned.-Indië, tot de kleinste gaten toe, dient met een middel tot verplaatsing van personen en goederen. Een groot aandeel van deze gegarandeerde verbindingen is verliesgevend voor de Maatschappij. Bij dwingend optreden van de Overheid zal de K.P.M. zich hoofdzakelijk beperken tot de winstgevendste routes en zal zij de overige inperken of prijsgeven. Zal het Gouvernement dan die lijntjes exploiteeren? Immers nooit! Men zal een oordeel over de gestelde vraag niet alleen moeten laten afhangen van het feit, ons allen bekend, dat de K.P.M. b.v. tusschen Priok en Belawan duur is. De K.P.M. maakt in goede jaren groote winsten, maar wordt in tijden van depressie onmiddellijk topzwaar, juist tengevolge van haar uitgebreid lijnennet, dat voor een deel drijft op voordeelige routes. Men herinnert zich hoe precair de situatie een 8 à 10 jaren geleden was. Wanneer men haar derhalve verhinderen zou in goede jaren tot een groote intrinsieke sterkte te

geraken, zou men een gevaarlijke situatie scheppen in tijden van malaise, die voor Indië vrij frequent zijn. Men moet voorzichtig zijn bij het zich begeven in de richting als door den heer Middendorp bedoeld. De Sum. Post ziet daarom de besprekingen in den Volksraad over de desbetreffende motie met belangstelling tegenroet.

De Deli Crt. schetst „De beteekenis van den Ondernemersbond” (3/9, 2de bl.) en bespreekt d.d. 3 Sept. het artikel van Z. in het „Soer. Hbl.” (24 en 26/8) over „Officieele waarheid”.

Oorlog in den Volksraad (vervolg).

Luitenant-generaal H. L. La Lau beantwoordde in den Volksraad de beschouwingen over de oorlogsbegroeting (De Loc. 27/8, blz. 17, 29 en 36; 30/8, blz. 18 en 22).

De op 19 Juni 1927 aan den Volksraad medege-deelde Grondslagen der Defensie zijn niet eenzijdig vastgesteld door den Minister van Koloniën, doch geformuleerd door de toenmalige 10de, thans 9de afd. van den Raad van State en, nadat ter zake overeenstemming was verkregen met den Min. van Kol. en van Marine, na bekomen Koninklijke machtiging, ter kennis gebracht aan den Gouv.-Generaal om als leidraad te strekken bij de verdere uitwerking in Indië van het defensie- en weermachtsvraagstuk. Die grondslagen behorende derhalve tot de aanwijzingen in den zin van art. 1 (1) van de Indische Staatsregeling, en worden dus niet gekenmerkt door een onbestendigheid. Vrees voor gebrek aan continuïteit bij volgende ministers van Koloniën bestaat bij de Regeering niet.

De thans door het legerbestuur getroffen tijdelijke noodmaatregelen wettigen de verwachting, dat het bestaande tekort aan Infanterie-luitenanten begin 1930 grotendeels zal zijn ingeloopt.

De bepaling, dat door onderofficieren niet langer dan 25 jaren gediend mag worden, wordt zoo streng en zoo consequent mogelijk toegepast.

Met betrekking tot de indiensttreding van Indo-Europeanen als gewoon soldaat, kan worden medegedeeld, dat de Regeering in beginsel bereid is tegenover de Indo-Europeanen v.w.b. de dienstneming in het Leger eene meer tegemoetkomende houding aan te nemen; alvorens echter in die richting het noodige kan worden gedaan, zal de beslissing inzake het rapport van de z.g. „Opleidingscommissie” dienen te worden afgewacht. Voor een disqualificatie der Indo-Europeesche groep in het Leger is in spr.'s rede geen sprake geweest. Hij erkent de zeer goede qualiteiten van de Indo-Eur. onderofficieren, en heeft, in de critiek, die hij gaf tegen algeheele openstelling voor dienstneming, geen kenschets van de goede Indo-Eur. elementen in het Leger willen geven.

Het Bat. Nwsbl. bevat de verslagen van de zittingen van den „Volksraad” (28/8 t/m. 3/9, 2de bl.).

De „Liga” (vervolg).

In een slotwoord over het Liga-Congres te Frankfurt (Bat. Nwsbl. 3/9 en Soer. Hbl. 26, 27 en 29/8) zegt de verslaggever, dat Sovjet Rusland tevreden kan zijn met het verloop der zaken. Het heeft thans zijn invloedssfeer uitgebreid over organisaties, die vroeger hoogstens welwillend, neutraal waren. Russische stenotypisten werkten verslagen uit, namen redevoeringen op; het congres-bureau, dat voor de verspreiding van de extracten der gehouden verhandelingen zorg droeg, bestond uit Russen; de beraadslagen stonden dus onder Russische censuur. Er waren twee soorten informatiediensten: een voor de pers en voor de gedelegeerden, en een andere, die geheim was en waarin allerlei dikwijls onjuiste gegevens waren verwerkt omtrent den toestand in koloniale en half-koloniale landen. De geheime informatiedienst gaf bijv. een schildering van den toestand aan den Boven-Digoel, welke meer dan schandig is... En de openbare pers-informatiedienst was tendentius omdat bepaalde scherpe uitlatingen geheel verdraaid daarin werden opgenomen, terwijl weer andere geheel waren weggela-

M. Z. Booleman's Postzegelhandel

AMSTERDAM
 Galerij 47 (bij Paleis v. Volksvlucht) - Tel. 34092
IN- EN VERKOOP VAN POSTZEGELS
 Vraagt gratis Prijscourant 5741

NEUTRALE SCHOOLVEREENIGING „SWEELINCKSCHOOI”

1ste SWEELINCKSTRAAT 22—24 - DEN HAAG

MEISJESSCHOOL VOOR LEERLINGEN VAN 6 TOT ± 19 JAAR - KLEINE KLASSEN

L. O. met Fransch en Handenarbeid. MULO opleiding A en B. Hoofd, Mejuffrouw M. A. G. STEFFELAAR. Inlichtingen verstrekt gaarne Mevrouw E. Ch. STAMMLER-Böttger, gewezen Directrice der 1ste Lagere Meisjesschool, Koningsplein, Oost, Weltevreden, Schuytstraat 217, Den Haag. 5873

ten... Deze Russische stenotypisten stonden ook onze „Indonesische” afgevaardigden ter zijde met het in de wereld zenden van allerlei leugens omtrent Ned.-Indië. Onder de 30 à 40 resoluties, die het Congres heeft aangenomen zijn er ook van de *Perhimpunan Indonesia* en van de *Sarekat Kaoem Boeroeh Indonesia*. De eerste in den vorm van een motie doet een beroep op de internationale arbeidersklasse om de „Indonesiërs” te steunen in hun strijd om de absolute onafhankelijkheid, welke met alle mogelijke en denkbare middelen moet worden verkregen, en in hun eisch tot onmiddellijke opheffing van heerendiensten en poenale sanctie en voor persvrijheid en recht van vereenigen en verdedigen.

De Loc. (28/8, blz. 40) maakt melding van de gecombineerde roode vergadering te Den Haag op 27 Aug., uitgeschreven door de „Liga”, de *Perhimpunan Indonesia* en de *communisten*, welke beoogde een massa-protest te vormen tegen de arrestaties van leden van de *Sarekat Kaoem Boeroeh*. Als sprekers traden o.a. op Hadji Salim, Mohammed Hatta en Van Burink. Alle sprekers betoogden, dat Indonesië's strijd niet beoogt de rassenbevrijding, doch de *proletarische klassebestrijding*, waaraan het *Nederlandsche proletariaat* in het eigen belang dient mede te werken.

De Loc. schrijft over „Het verre Oosten” (28 en 30/8) en „Sovjet-ontgoocheling” (28/8), het *Soer. Hbl.* over „Mac Donald's voorzichtigheid” (30/8, Villanus), de *Java-Bode* over „Inheemsche Vereenigingen” (3/9), het *Bat. Nwsbl.* over „De Chinese Oosterspoorweg” (29/8) en „Het conflict tusschen Rusland en China” (30/8, Dr. B. Rapschinsky), *De Sum. Post* over „Perzië” (2/9 Dr. J. Lewin).

DANSINSTITUUT
LEND
BEZUIDENHOUT
85

Telefoon No. 71164
Tramlijnen 3-4-7-13
DEN HAAG

5801
WIJ LEEREN U
DE MODERNE
DANSEN IN
VIER LESSEN

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.**De positie der peranakan-Chineez.**

In het blad *Hoakiao* van 10 Juni houdt iemand een betoog over dit onderwerp naar aanleiding van het gezegde van den Chineeschen socioloog Dr. Pan, dat de Chinese emigranten in de Zuidzee-landen eigenlijk geen Chineez meer zijn.

De peranakan, die zich Chinees wil noemen, zegt schrijver, is gelijk aan den Indo die, nadat hij in Amsterdam gekomen, voor „katjang” wordt uitgescholden, pas beseft dat hij geen Hollander is.

De emigranten hebben hun plicht tegenover China gedaan en nu is de tijd gekomen dat ze aan zichzelf en de belangen van hun kinderen en kleinkinderen gaan denken. Wat heeft omgekeerd China voor de emigranten gedaan in deze 30 jaren, behalve het sturen van consuls, wier salarissen toch verduisterd worden, zoodat dat de emigranten maar belachelijk maakt.

De *Sin Po* schrijft — vervolgt schrijver — dat de emigranten den invloed van China noodig hebben, doch ook de Hindoes, Javanen, Siameezen enz. hebben den invloed van China noodig. Ik herhaal weer mijn woorden dat, voordat de Chineez Hongkong met bloed kunnen terugkopen, het niet te hopen is dat het volk van Indonesië vrij kan komen.

Een vrije, levenskrachtige en standvastige richting voor de peranakans, is niet alleen zekerder en meer waard voor de peranakans zelf, maar ook voor China en alle volken van Indonesië. Een bewijs van de juistheid van deze richting is een artikel in „Het Nieuws van den Dag” kortgeleden, dat vroeg om

de opheffing van het Nederlandsch onderdaanschap van de peranakans, want die Hollandsche krant is bang dat de peranakans straks hun tanden zullen laten zien. Naar de veranderde toestanden en tijden ziende, voelt het verstandige „Nieuws” reeds dat dat Nederlandsche onderdaanschap later een scherp wapen zal worden in de handen van de peranakans en daarom moeten de Chinese emigranten niet zoodom zijn zich dat wapen te laten ontnemen. De emigranten kunnen hun economisch geluk slechts vinden in Indonesië. China's economische deur is voor hen gesloten en daarom hangt hun lot als mensch niet van China af, maar van Indonesië. De positie der Chinese emigranten als volk van Indonesië is natuurlijk en zedelijk. Ze zijn niet gekomen van andere plaatsen. Allah heeft hen daar geschapen. Evenals de Indo-Europeanen en Javanen bezitten ook zij het heilige recht op den geboortegrond in Indonesië, of zoodat Dr. Tjipto mij eens schreef: „De peranakan-Chineez zijn niet te ontkennen zonen van Indonesië.”

In de landen der industriele en handelsmogendheden, zoodat Amerika, kunnen de Chineez tot nu toe slechts waschman of bami-warenhouder worden, in alle vreemde landen en Indonesië zijn de Chineez tot dusverre slechts „economische paarden”, die de wagens der Europeanen voorttrekken of als koele of als tokohouder, die elk oogenblik weggetrapt kan worden.

Kortgeleden pochte een „nationalist” dat de totok-Chineesche tokohouder het steeds wint in de concurrentie of in den strijd „wie meer honger kan lijden”, van den peranakan-tokohouder. Hier wil ik niet het mooie van deze soort concurrentie bespreken, maar ik wil slechts zeggen dat de export van thee en Chinese zijde is achteruitgegaan door deze soort concurrentie. Ook vrees ik dat in deze tien jaren de Hollandsche of Indonesische regering de komst van den totok-Chineeschen koele of tokohouder zal stopzetten, zoodat dat in Hawaï, de Philippijnen, Amerika, Australië, enz. gebeurt. Dus die kwaamheid in het „hongerlijden” heeft niet veel nut. Het is geen handelskunst, maar een economische zelfmoord. Nadat de komst in andere landen is stopgezet, zullen de totok-Chineez tenslotte slechts tegen eigen landgenooten concurreren, zoodat de industrie en de handel in porcelein, thee en Chinese zijde nu bedorven zijn.

De peranakan-Chineez hebben reeds vele kansen laten voorbijgaan om hun economische positie te consolideeren en als ze het dezen keer nalaten, zullen ze later slechts spijt kunnen krijgen. Het bolwerk voor die consolidatie is hun staatsrechtelijke positie als volk van Indonesië.

Inlandsche militie.

Het Mal.-Chineesche blad *Warna Warta* van 25 Juni acht het verzoek door de vereeniging Boedi Oetomo, om invoering van eene Inlandsche militie, niet juist. Dat verzoek is als een knuppel in een hoenderhok geworpen. Ieder kent toch de gevoelens van het grootste deel der blanke ingezetenen en pers in Indonesië tegenover de Indonesische beweging. De rede van den Gouverneur-Generaal bij de opening van den Volksraad was voor hen als olie op het vuur. De pogingen der Regeering om de verhouding tusschen de Westelingen en Oosterlingen in deze kolonie te verbeteren en de raad aan de ondernemers en het B. B. blijken nu reeds tevergeefs te zullen zijn. Wat ons zelf betreft, kiezen wij in deze Inlandsche militie-kwestie in het belang der bevolking de zijde der pacifisten. Wij zijn overtuigd dat een militie, indien het doel daarvan is dit land tegen een buitenland-schen aanval te verdedigen, geen nut zal hebben, want in den tegenwoordigen modernen oorlog hangt de overwinning niet van de individualiteit van het leger, maar van de kwaliteit van het wapen af. Wij zijn zeker dat het volk van Indonesië, als de tijd daartoe gekomen is, zijn land van de tegenwoordige machthebbers zal terugkrijgen, zonder dat daartoe wapengeweld noodig is.

De Lamongsche erfpachtkwestie.

In de *Fadjar Asia* van 7 Juni wordt medegedeeld dat aan den heer Tjokroaminoto, voorzitter der P. S. I. I., die de tusschenkomst van den Directeur van B. B. had ingeroepen teneinde tot een onderhoud met den Resident der Lamongsche districten te Telokbetang te worden toegelaten, dat onderhoud is geweigerd. Behalve die mededeeling bevat dit nummer een breedvoerig artikel van den heer Tjokroaminoto zelf over de gedragingen van den Resident der Lamongs in de zaak van ongerechtigden in de erfpachtpolitiek te Kota Boemi. Volgens schrijver is er een stroom van verontwaardiging opgegaan over de

oneerlijke manier waarop in de jaren 1911 en 1912 gronden in erfpacht zijn gegeven aan den „concessie-jager” M. F. Heyneman, die ten slotte door „dat werktuig van het kapitalisme” overgedragen of verkocht zijn aan de N. V. Indische Handelscompagnie te Batavia. Na over deze kwestie uitgeweid te hebben, komt schrijver op de weigering van den Resident om hem in gehoor te ontvangen en vraagt of de Resident soms vreesst voor vermindering van gezag door de inlichtingen van schrijver aan te hooren. Maar dan heeft hij een wonderlijk idee van de hoogte van het gezag! Is hij soms bang het beeld en het aangezicht van de Waarheid te aanschouwen inzake de erfpacht in Kota Boemi? Is hij bang dat schrijver's komst een beroering zal verwekken onder degenen die het sterkst benadeeld zijn? Dat zijn maar praatjes, schrijver gelooft niet aan dien angst. Evenmin hoeft de Resident te vreezen dat schrijver komen zal om den menschen geld uit den zak te kloppen. Hij eindigt met de verzekering dat het Executief Comité van de P. S. I. I. en in de eerste plaats hij persoonlijk, het er niet bij zal laten.

In het volgende nummer wordt het rekest afgedrukt dat door het hoofdbestuur der P. S. I. I. aan den G. G. is gezonden, waarin aandacht wordt gevraagd voor de erfpachtkwestie met de N.V. Ind. Handelscomp.

Het nummer van 10 Juni bevat een uiteenzetting van de grieven der Lamongsche bevolking in de bewuste streek, welke tot titel heeft: „De Lamongers zijn geen Apen, doch Menschen!”

De P. E. B.

Volgens de *Keng Po* van 3 Juni zal de P. E. B. met een statutenverandering komen, gehoor gevende aan de sedert de laatste maanden in de Sana-pers verschenen critiek; men vindt dat de actie te weinig gericht is op de onderdrukking van de beweging der Indonesiërs.

De redacteur Saeroen, die dit schrijft naar aanleiding der publicaties omtrent de voorstellen van den „ex-militairen autoriteit” majoor Rhemrev, vindt dat de nieuwe naam „Gezags- en Economische Partij”, welke de P. E. B. zal aannemen, beter beantwoordt aan het wezen dezer Vereeniging, doch vraagt hoe de Chinese en Indonesische leden er nu wel over zullen denken.

Laatsbedoelden zijn er toch in gekomen speciaal ter wille van de door den Bond eerst zoo vooropgestelde associatie-idee, samenwerking tot heil van land en volk, hetgeen Indonesische intellectuelen als Pangeran Koesoemo Joedo er toe gebracht heeft voorvechters van den bond te worden. En nu wil men er een vereeniging van maken van menschen die het gezag voeren en steeds voeren willen!

Wat de Chinese leden betreft, die zijn nooit zoo zeer voor het gezag geweest. Schrijver gelooft dan ook dat er in de vereeniging voor hen geen plaats meer zal zijn, zoodra de naam veranderd is in G. E. P.

Volgens het nieuwe program zal de partij werken voor scheiding van het onderwijs aan Europeesche en Inlandsche kinderen en voor handhaving van de adat der landskinderen. Hierin ziet schrijver de intentie om het onderwijs aan Europeesche kinderen zoo hoog mogelijk op te voeren en dat aan Inlandsche kinderen zoo laag mogelijk neer te halen. En de handhaving van de adat dient voor niet anders dan om te voorkomen dat de jongelui met hun kain en hun hoofddoek ook het hurken en de sembah zullen afschaffen.

Art. 3 van het program zal een wijziging ondergaan; volgens sub c. zal dan gestreefd worden naar „een zuivere en krachtige positie van het Europeesche en vooral van het Inlandsche Bestuur.”

Schrijver begrijpt dit, want het Inl. Bestuur zal gesteund moeten worden ter handhaving van het prestige der Hollanders en der regeering op dit oogenblik.

Thans rest enkel af te wachten wat van Indonesische zijde zal gedaan worden. Deze reactie moet gebruikt worden om de actie te verhoogen. De sanapartij versterkt zich, dat de sini-partij dus werke!

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.**De West-Indische Gids.**

Inhoud v. h. October-No.: Een Duitsch medicus in Essequibo in de laatste jaren der 18e eeuw, door C. K. Kesler. — Afrikaansche resten in de Creolentaal van Suriname IV, door Lou Lichtveld. — De brieven van Gouverneur Cornelis van Aerssen van Sommelsdyck aan Directeuren der Sociëteit van Suriname uit het jaar 1684, medegedeeld door Mr. R. Bylsma. — A. Ph. Penard over inwijding en wereldbeschouwing der Karaïben, door C. H. de Goeje. — Boekbespreking. — Bibliographie.

Chung Hwa Hui Tsa Chih.

Orgaan van de Chinese Vereeniging Chung Hwa Hui. In het Sept.-No. komt o.a. voor: De Aziatische Pers in Indonesia, door M. Tabrani.

Inter-Ocean.

Mei en Juni '29. In deze prachtig geïllustr. afleveringen o.m.: The book of the month „In Java

and the neighbouring islands of the Dutch East Indies", by John C. van Dyke (boekbespreking). In het Juni-No. Bali, the blessed isle, by S. A. Reitma.

Nederlandsch Indië. Oud en Nieuw.

In het October-No.: Raden Mas Jodjana als danser, door F. M. Schnitger. — Het batikken in het gebied der hoofdplaats Djambi, door B. M. Goslings (vervolg). Het eiland Sabiroet en zijn bewoners, door Dr. Paul Wirz (vervolg). Boekbespreking: Het empire colonial français L'Indochine. Ouvrage publié sous la direction de M. Georges Maspero. Als steeds voortreffelijke photo's.

De Hollandsche Revue

van 1 October bevat o.m.: Indische herinneringen. Pro en Contra. Een heldenstukje. — Iets over Fransche Koloniale romans.

De Indische Post

Uit den gevarieerden inhoud v. h. No. van 7 Sept. zij aangehaald: De vrouw in de Tropen. Gezonde bewegingen tot het verkrijgen of het behouden van de goede lichaamslijn, door E. Couvée-Bogaerts. (Aangevangen i. h. No. v. 31 Aug.).

Locale Belangen.

Orgaan van de vereeniging voor L. B. De inhoud van het No. van 1 September meldt: Eenige opmerkingen bij het verslag der Commissie voor de technische herziening van de Stads-gemeente- en van de Provincie- en Regentschapsordonnantie, door G. de Raad. — Door denzelfden schr.: Buitenzorgsche politesse (naar aanl. v. h. bezoek v. d. Koning van Siam op Java). — Uit den Volksraad. — Decentraliana. — Maleisch gedeelte. — Nederland. — Boekbesprekingen. — Personalía. — Off. mededeelingen.

De Indische Verlofganger

van 4 October komt uit met een artikel van S. Kalf: De Gouv.-Generaal James Loudon (met portret).

Meded. van het Centraal Kantoor voor de Statistiek. (Uitgave v. h. Departm. v. Landb., Nijverh. en Handel). De Aug.-uitgave, No. 74, behelst: De Landbouwexportgewassen van Ned.-Indië in 1928 (beplante uitgestrektheden, Producties en Uitvoeren).

De Indische Mercur

In het No. van 2 October: De Koloniale afdeling der XXIste Nederl. Jaarheurs te Utrecht 3—12 September '29, door Ir. W. Utermark. — Vooruitzichten van de suikerindustrie op Caba, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — Sinaasappelen-cultuur in Suriname, door J. A. Liems. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het 1e kwartaal van 1929 (vervolg en slot). — Voorts de verschillende kultuurberichten, mededeelingen, verslagen enz.

Korte Berichten

voor Landb., Nijv. en Handel. Inhoud v. h. No. van 30 Augustus 1929: Kennisgevingen, mededeelingen van verschillenden aard. — Econ. en handelsberichten. Statistieken. Handelsrelaties. Nieuwe Maatschappijen. Marktberichten. Landsmiddelen en bijvoegsels. (Leveringen aan het Gouvernement door bemidd. v. d. Ind. Centralen Aanschaffingsdienst, van 17 t. m. 23 Augustus '29).

De Indische Culturen.

Teysmannia. In het No. van 1 September treft men o.m. deze artikelen aan: Thee in het Noord-Oosten van Britsch-Indië, door P. H. Carpenter F. I. C. F. C. S. Wetenschappelijk hoofd-geëmployeerde der Britsch-Indische Thee-Vereeniging (III). — De invloed van verschillende bemestingen op de kwaliteitseigenschappen van Tabak; lezing van den heer Dr. Ir. D. Tollenaar, Dir. v. h. Proefstation voor Vorstenlandsche Tabak, gehouden op 27 Juli 1929 te Klaten (slot). — De stabilisatie van suiker.

Landbouw.

Tijdschrift der Vereeniging van Landbouwconsulenten in Ned.-Indië. De „Oorspronkelijke Artikelen" in het No. van 1 Juli zijn: G. J. Vink: Over de koffiecultuur der Baliërs; Ir. W. A. J. Oosting: Een vergissing van Dr. Vageler bij het aanwenden der Slibanalyse. — Landbouwkroniek: De vermeende achteruitgang van de kwaliteit der Java-tabak. — Tenslotte: Referaten.

Orang Peladang.

Orgaan van het Deventer Landbouwcorps „Nji-Sri". Inhoudsopgave v. h. October-No. (No. 1 v. d. 17e jaarg.). De verbinding Nederl.—Indië door de lucht (wordt vervolgd). — Omgang met koelies. (Uit de ervaringen van een assistent in de cultures op Sumatra). — Drama op een Kebon. — Assistentenvrouw vermoord! — Delische Heksenkabel I-II-III. — Delische cijfers. — Delizaken. — Assistentmoorden. — Ernstig onrecht. — Varia. — Mededeelingen. — Correspondentie. — Adreslijsten.

Spoor- en Tramwegen.

14-daagsch tijdschrift voor het Spoor- en tramwegen in Nederland en Indië. — Het No. van 1 Oct. behelst o.m.: De ééndaagsche verbinding Weltevred-

HOTEL „DE TWEE STEDEN" RESTAURANT „DE TWEE STEDEN" 's-Gravenhage

Buitenhof

Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT
ROEMEENSCH ORKEST

UITSTEKENDE KEUKEN
GERENOMMEERDE WIJNKELDER

den—Soerabaia. — De Indische Spoorwegen in den Volksraad.

Zending- en Missieperiodieken.

Tijdschrift voor Zendings-wetenschap. Uitgave v. h. Zendingsbureau te Oegstgeest. — 73e deel. — 3e stuk 1929: „Mededeelingen".

De Zendingsbode. Maandblad, Orgaan v. h. Centraal Comité voor de Zending der Indische Kerk, gevestigd te Batavia. — Verschenen No. 4, September 1929.

De Macedoniër. In het September-No. o.a. De Jeugdbeweging in de Minahassa, door D. Pol.

Annalen van O. L. Vrouw v. h. H. Hart. Verschenen No. 10 van 1 October.

St. Claverbond. Uitgave der P.P. Jezuiten. Verschenen No. 5. October 1929.

Suriname.

Onder het hoofd „Post, Telegrafie en Telefonie" lezen wij in de „N.R.Crt." van 1 October, Ochtenbl. C: „De verzending van luchtpostcorrespondentie naar Curaçao zal voor de eerste maal vandaag geschieden met den trein, die van Amsterdam te 19.49, van 's-Gravenhage te 20.45 en van Rotterdam te 21.13 uur vertrekt.

De overbrenging geschiedt per boot naar New-York en vervolgens met den wekelijkschen Amerikaanschen luchtpostdienst. Het luchtrecht, te voldoen boven het gewone port in Nederlandsche frankerzegels, bedraagt 50 cent voor een briefkaart en voor de overige stukken f 0.50 voor elke 5 gram."

Van luchtpost-correspondentie naar Suriname vinden wij nog geen aankondiging, maar de mogelijkheid is niet uitgesloten dat wij die over het hoofd hebben gezien. Daar er een geregelde luchtdienst van New-York naar Suriname is ingesteld is luchtpost-verzending daarheen mogelijk.

* * *

„De Telegraaf" van 6 October, tweede blad, bericht: „Omtrent den wekelijkschen luchtpostdienst tusschen San Juan en Paramaribo, die, zooals men weet, door Lindbergh is ingewijd, kunnen de volgende bijzonderheden worden gemeld:

De route, die zich oorspronkelijk uitstreckte van Miami in Florida tot San Juan op Porto Rico, is thans als volgt uitgebreid: Van San Juan naar St. Thomas (op de Amerikaansche Virgin-eilanden), vandaar naar St. Johns (op het Britsche eiland Antigua), Castries (op St. Lucia, eveneens Britsch bezit), Port of Spain (de hoofdstad van Trinidad) naar Georgetown, de hoofdstad van Britsch-Guyana en ten slotte naar Paramaribo.

Op den eersten tocht is geen landing op St. Lucia volbracht, daar het voor dezen tocht gebruikte vliegtuig hiervoor niet geschikt was.

Het porto voor elk half Engelsch ons of gedeelte daarvan bedraagt van de Vereenigde Staten uit 25 Am. cent voor bestemmingen verder dan Porto Rico tot en met Trinidad, voor de beide Guyana's 40 ct."

* * *

Over „treef en lepra" is in „De West-Indische Gids" meermalen geschreven. In het nummer van April 1927 door den heer T. May, geneesheer te Paramaribo, door Dr. P. H. J. Lampe te Paramaribo in het nummer van April 1929. Naar aanleiding van deze artikelen verscheen in het nummer van September 1929 een uitvoerig stuk over dit onderwerp.

Onze Surinaamsche lezers en zij die in het land geweest zijn weten wat „treef" is. Voor hen, die het niet weten schrijven wij uit de „Encyclopaedie van Nederl. West-Indië" de definitie over:

„Hieronder verstaat men, volgens het zeer verbreide volksgeloof in Suriname, elk voedingsmiddel, waarvan het voortgezet gebruik aanleiding zou geven tot het ontstaan van lepreuze huidandoeningen. Voor zulk een voedingsmiddel heet men dan „treef" te hebben."

Over de verschillende soorten van treef lezen men in het zeer belangrijke artikel van Dr. Lampe.

Waarom dit volksgeloof zoo zeer de belangstelling wekt?

Omdat daaraan verbonden is het eveneens zeer verbreide volksgeloof dat men geen lepra krijgt als men zijn „treef" niet uit, en dat vermindering van aanraking met lepralijders niet noodig is.

Aan dit volksgeloof moet naar onze meening de groote verspreiding van de lepra in de kolonie worden toegeschreven.

Waarom wij hier op deze aangelegenheid terugkomen?

Op blz. 197 van het op de derde plaats genoemde artikel in „De W.-I. Gids" vonden wij deze noot:

„De in het buitenland wonende Surinamers, die een of meer treeven hebben (geen idiosyncrasie) zouden hun geboorteland een dienst bewijzen, zoo zij aan Dr. Lampe mededeelden of zij in hun nieuwe omgeving al dan niet hun treef in acht nemen."

Wij meenen goed te doen dit verzoek in wijden kring bekend te maken, te meer daar ons toevallig in handen kwam de „Berichten uit de Heidenwereld" (uitgegeven door de Evangelische Broedergemeente te Zeist), jg. 1924 No. 2, waarin wij op blz. 20 in het jaarverslag van het Kinderhuis Saron in Suriname de volgende merkwaardige mededeeling vonden:

„10 jongens en 2 meisjes hebben gedurende het jaar 1922 het gesticht verlaten. Vier jongens werden door hun familie teruggenomen uit vrees, dat de kinderen ziek zouden worden, doordat zij in het Kinderhuis moesten eten, wat volgens de meening der moeders of grootmoeders voor hun gezondheid na-deelig kon zijn. Hoevelen onzer kinderen hebben al-

Maison van Seventer

GROOTSTE INRICHTING VOOR

DAMES- EN HEERENKLEEDING

— NAAR MAAT —

DEN HAAG

HEERENGRACHT 38 :: TELEF. 14214

jaren lang hun zoogenaamde „treef" gegeten, zonder dat er een enkel ziekteverschijnsel te constateeren is geweest. Maar deze moeders en familieleden, die vaak eerst met tranen in de oogen gesmeekt hebben om hun kinderen in Saron op te nemen, wetende, dat ze daar bewaard en goed opgevoed worden, al moeten ze dan ook van alles eten, wat op tafel komt, smee-ken nu weder met tranen in de oogen, hun kinderen terug te geven en verklaren, dat het nu thuis best met hen zal gaan en dat ze niet meer stout zullen zijn."

Op den door ons gecurviseerden zin vestigen wij de aandacht der geneesheeren in Suriname.

Uit „Ons Suriname", Zendingsblad uit de Ev. Broedergemeente, Augustus-September 1929 teekenen wij uit een artikel „Het lepra-vraagstuk in Suriname in zijn tegenwoordigen vorm", van den heer M. Weigel, leeraar-directeur van het leprozen-etablissement „Bethseda", het volgende op:

„...Voor den minder ontwikkelde is lepra nu eenmaal geen besmettelijke ziekte; veel meer gelooft hij vast en zeker, dat men alleen dan melaatsch wordt, wanneer men zijn treef niet in acht neemt, dat is, als men een spijs nuttigt, die niet goed voor het lichaam is. O, gij arme stakkers, die terecht gekomen zijt in den doolhof „treef". Want daar is er-varingstreef, vaders treef, gedroomde treef, treef op gezag, afkeertreef, probeertreef, enz."....

* * *

„De Maasbode" van 3 October schrijft, onder het hoofd „Pater M. Ahlbrinck C.Ss.R., de Caraïben-pater":

„Zondag 11. vierde te Paramaribo in Suriname onder veel blijken van belangstelling zijn zilveren professiefeest de Z.Eerw. Pater Redemptorist W. Ahlbrinck.

Te Geldrop 15 Febr. 1885 geboren, trad hij op jeugdigen leeftijd in het Klein-Seminarie der Redemptoristen te Roermond, legde 29 Sept. 1904 te 's-Hertogenbosch zijn kloostergeloften af, werd 8 Oct. 1909 te Wittem priester gewijd en vertrok, kort na het voltooiën zijner priesterlijke studiën, als missio-

Wissel In- en Verkoop Credietbrieven Telegrafische Uitbetalingen	<h2 style="margin: 0;">Hollandsche Bank voor West-Indië</h2> <p style="margin: 0;">Keizersgracht 255 AMSTERDAM. (C) Tel. 31290 en 35290</p> <p style="margin: 0;">CURAÇAO CARACAS</p> <p style="margin: 0; font-size: small;">VENEZUELA</p> <p style="margin: 0;">Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika. 5008</p>	Incasseeringen Handelsinformaties Rembours- en Document.-Credieten
---	--	---

naris naar de Missie van Suriname, welke Missie zijn Heerom Z. D. H. Mgr. W. Wulfingh jarenlang als Vicaris Apostolicus had bestuurd en tot hoogen bloei had opgevoerd.

Pater Ahlbrinck is niet alleen een volbloed missionaris, maar ook een uitstekend kenner der Indianen, vooral van den stam der Caraïben, waarvoor hij reeds vele artikelen in „Anthropos” en andere tijdschriften schreef en over wier taal hij weldra een volledig woordenboek hoopt te publiceeren. In 1926 nam hij deel aan de expeditie „Stahel” ten einde de stammen der nog nooit bezochte bovenlandsche Indianen van Suriname te leeren kennen; een even geleerd als interessant verslag dezer reis verscheen onlangs bij E. de Bont en Zonen te Rotterdam onder den titel „Vijf maanden in het Oerwoud”. De laatste jaren wijdt Pater Ahlbrinck zich als missionaris geheel aan het zielenheil der naar Suriname verhuisde Javanen, voor welke hij scholen, opvoedingsgestichten, vestigingsplaatsen zou willen, zooveel en zoo spoedig mogelijk, met Gods hulp en met den steun van Katholiek Nederland: een prachtwerk voor de Kerk van Suriname!

Den ijverigen, geleerden missionaris nog vele jaren, tot heil der Missie van Suriname, vooral der Indianen en der geïmmigreerde Javanen!”

* * *

Op 4 October verschee het eerste nummer van het „Politiek Economisch Weekblad, orgaan ter versterking van de rijks-eenheid: Nederland-Indië”, onder redactie van Mr. A. J. A. A. Baron van Heemstra, Prof. Mr. F. J. H. Cowan, Mr. Dr. H. H. A. van Gyland Oosterhoff.

Hierin een bespreking van het jaarverslag der Surinaamsche Bank over 1928.

Curaçao.

De samenstelling van den Kolonialen raad.

Het is al weer eenige jaren geleden, dat een West-Indisch specialist ons verklaarde, dat het maar heel goed was, dat de regering zoo traag was in het vervullen van haar plicht tot herziening van het Curaçaosche regeringsreglement, door de grondwet voorgeschreven, omdat wat die grondwet wilde funest zou zijn voor Curaçao. Men verstaat, dat een dergelijke onwaarschijnlijke utiliteitspolitiek niet door den beugel zou kunnen. Wanneer het dan waar zou zijn, dat Curaçao niet rijp is voor wat de laatste grondwetsherziening ook ten opzichte van dit gebiedsdeel gebiedend voorschrijft, dan zou een eerlijke politiek alleen tevreden kunnen zijn met een rondborstige erkenning van ongelijk en herstel van wat verkeerd gedaan is. Ook mogen wij niet aannemen, dat de regering opzettelijk in gebreke is.

De stof is op sommige punten uiterst moeilijk. En wij kunnen ons voorstellen, dat de regering telkens weer advies vraagt. Nauwelijks heeft een gouverneur eindelijk het zijne uitgebracht, of hij wordt vervangen door een ander, die, misschien nog vóór hij zoover is, op zijn beurt plaats moet maken voor een volgend. Wij hoorden ook, dat de voorzitter van de onthonden commissie-Staal, die toch geen Curaçao-deskundige is, weer om raad is gevraagd. Maar er moet toch eens een einde komen aan al dat geadviseer.

Het vertegenwoordigend lichaam zal wel het meeste hoofdbreken kosten. Het actieve kiesrecht is een puzzle op zichzelf. Maar van haast nog meer belang achten wij dat van de vertegenwoordiging der eilanden buiten Curaçao in het vertegenwoordigend lichaam. Wij zouden zeggen: de oplossing van die kwestie kan de herziening van het regeringsreglement, die toch nog altijd wel geruimen tijd zal duren, want de eerste voorstellen van de regering moeten nog komen, niet afwachten. Jarenlang gold de heer Van der Veen Zeppenfeldt als de vertegenwoordiger van Aruba, en zoo zat dat er blijkbaar bij dien „afgevaardigde” zelf in, dat hij, toen Mr. Eskes onlangs Arubaansche belangen bepleitte, dezen daarvoor bedankte. Nu geldt de heer Beaujon als bovenwindsche specialiteit, maar niet vergeten moet, dat hij een zuiver ambtelijk element vertegenwoordigt, dat wij gaarne geheel uit den Raad verwijderd zagen, voor zoover er althans afhankelijkheid van het gouvernement bestaat. De commissie-Staal heeft deze zaak niet opgelost, misschien wat meer achterop gebracht door voor Curaçao niet, als voor Suriname, schadeloosstelling aan de statenleden toe te kennen.

Ieder eiland zal o.i. minstens één vertegenwoordiger moeten hebben. Dit moet iemand zijn, die geheel van den economischen toestand van zijn eiland op de hoogte is. Een stoomverbinding moet hem in staat stellen met een minimum van tijdverlies de vergaderingen van „den Raad” bij te wonen, en daarvoor moet hij schadeloosstelling genieten. Dan kan het nog wel heel licht gebeuren, dat zijn stem die eens roepende in de woestijn is, en nog de plaatselijke belangen niet tot hun recht komen, maar dan kan voor den Raad na deskundige voorlichting niet meer gelden de verontschuldiging der onwetendheid, en tegenover de „Curaçaosche” leden kunnen, zoo noodig de andere gezamenlijk een niet te versmaden tegenwicht vormen.

Het zou mooi zijn, wanneer de regering een weg vond om in de bestaande vacaturen reeds in die richting werkzaam te zijn.

Urbina!

Zooals hier bijna alle menschen Jansen of Meijer heeten en op Curaçao ook velen te zamen weinig namen dragen, schijnt in Venezuela de naam Urbina min of meer gemeen goed te zijn, gelijk ook de generaalsrang en titel aan niet weinigen ten deel valt. Men zou het zeggen na de lezing van onderstaand telegram uit New-York van 2 Augustus l.l. in het Handelsblad van 3 dezer:

„Naar uit Colon gemeld wordt, zetten de opstandelingen in zes staten van Venezuela de guerilla voort. Het is hun gelukt een afdeeling regerings-troepen onder bevel van generaal Urbina tot overgave te dwingen.”

Hr. Ms. „Hertog Hendrik”.

Blijkens een bij het Dep. van Defensie ingekomen bericht, is Hr. Ms. „Hertog Hendrik” Zaterdagavond om elf uur de haven van Willemsstad (Curaçao) uitgestoomd naar een zich op ongeveer 23 mijl afstand in zee bevindend brandend schip.

Het vaartuig was een Venezolaansche schoener met benzine lading en bij aankomst ter plaatse reeds gezonken.

De uit zes personen bestaande bemanning was intusschen gered door de sleepboot „Neptunus”. (Alg. Hand.)

Parlementje.

Wij hebben het al eens meer gezegd: de Koloniale Raad speelt graag af en toe Tweede Kamer-tje. Maar 't gaat ze niet altijd goed af. De Raad heeft maar weinig goede sprekers. Het is meermalen voorgekomen, dat niet alleen de bestuursgemachtigen hun antwoord in eersten termijn kant en klaar van het schrift voorlezen, maar ook re- en dupliek van tevoren klaar gemaakt waren. Er werd zoo nog al eens vóór de vergadering onderhands van gedachten en van papier gewisseld. 't Kwam ook wel voor, dat dit laatste niet gebeurde was, en dat het antwoord op de vraag sloeg als een tang op een varken.

Wij willen den raadsleden hierover niet zwaar vallen, omdat wij de moeilijkheden begrijpen, die een echt debat zouden meebrengen.

Maar het gaat toch wel wat ver, wanneer in de vergadering van 5 Augustus l.l. de heer Van der Veen Zeppenfeldt, den leden Winkel en Henriquez er een verwijt van maakt, dat zij bij de rondvraag zaken ter spraken brengen, „waarover met geen enkel woord gerept is in de gewisselde stukken of waarvan andere leden van te voren niets wisten”. „De parlementaire usance..... is om de medeleden met het onderwerp, waarover men spreken wil, indien het niet in stukken staat, in kennis te stellen”. Ten aanzien van den heer Henriquez nam de heer Van der Veen Zeppenfeldt terecht genoegen met diens verklaring, dat hij tevoren den administrateur van financiën met zijn vraag in kennis gesteld had. De heer Winkel vroeg, blijkbaar geschrokken, of een lid, dat in het belang van een zaak, iets wil zeggen, dat niet kon zonder van te voren zijn medeleden erover te hebben gesproken. De heer Zeppenfeldt vond dat de heer W. „een zeer delicate” zaak ter sprake gebracht had, en daarom de „usance” had moeten volgen.

Gelijk recht voor allen.

Wat de heer Winkel zei, kan maar weinig onze instemming hebben. Hij wees erop, dat de aanvallers van 8 Juni l.l. verklaard hadden ontevreden te zijn over de behandeling, die zij eerder op Aruba en Curaçao hadden ondergaan, toen zij als revolutionairen van hun land daar gekomen waren. En daarom (zoo ten minste lezen wij zijn verklaring, waarvan de eerste zin niet loopt) moest het bestuur

voorzichtig zijn bij het nemen van maatregelen, zulks in het vervolg te voorkomen. Die Venezolanen hadden ook nog een soort bewijs van vriendschap gegeven door te vertrekken zonder zich aan buitensporigheden schuldig te maken. Voorts den er elken dag Venezolanen aankomen, die nooit hier geweest waren en toch deelnamen aan de recolutie in Venezuela.

Alleen voor deze laatste kunnen wij onderschrijven, wat de heer Winkel zei: laten wij het bewijzen leveren dat wij geen Venezolanen straffen, misdadigers en overtreders van onze wetten.

Maar ten stelligste keeren wij ons tegen deze lating van den heer Winkel: „Verder zien wij protesten tegen de behandeling van de gevangenen deze protesten helpen ook de Venezolanen te ons Bestuur ophitsen, alhoewel ik zelf durf stateeren dat zij, voor zoover ik heb kunnen gaan, niet mishandeld worden, moeten wij aannemen, dat de gevangenis niet geschikt is, zou ik in overweging willen geven toch maar te zien naar een andere plaats waar deze menschen ondergebracht kunnen worden en zou ik vragen het rechtsgeding te bespoedigen voor het val er eenigen onder zijn, die minder schuldig zijn.

Hierop dient maar één antwoord: dat van opschrift boven dit stukje.

Iets anders is, wat de Handelsblad-correspondent (hij zij, nu hij er eindelijk is, allereerst welkom heeten!) naar aanleiding van de rede van den Winkel schrijft, dat „geïnterneerden en aangehouden in voorarrest worden ongebracht... (in) vochtige boog van het fort.” Wij veronderstellen dat de heer Winkel in zijn laatst aangehaalden sprak van de van moord enz. op 8 Juni l.l. verdoeten, terwijl de correspondent het blijkens het volgg misschien bedoelt te hebben over niet toegelaten vreemdelingen.

Begroting Koloniën 1926.

Ingediend is een ontwerp tot verhooging der drage aan de Curaçaosche geldmiddelen over met f 77.000.

Brand.

In La Union van 5 Sept. l.l. lezen wij, dat in nacht van 31 Aug. op 1 Sept. l.l. de winkel van Winkel en Zonen, La casa rosada, is afgebrand. De schade is zeer groot. Behalve dat eenige families, die boven woonden, alles wat zij bezaten verloren hebben, is het geheele achief van notaris Lansberg een prooi der vlammen geworden. De schade, waarschijnlijk is bedoeld die van de firma Winkel, wordt op f 500.000 geraamd, door verzeering gedekt.

Errata.

De heer Fruytier, de gouverneur van Curaçao heeft zijn ontslag ingediend, in afwachting van onderzoek, dat de regering in Den Haag zal de instellen naar zijn houding in dien rampzaligen nacht van den overval. Aldus is officieel medegedeeld.

Het eenige blad dat er in Curaçao verschijnt, niet eens in de Nederlandsche taal, werkte ontevreden censuur dus.

De Indische Post, 10 Aug., '29.

Uit den Verren Vreemde.

The Washington Post.

Mac Donald naar Amerika. Daar ontvangen een wijze, die geen twijfel laat over de gezindheid van het Amerikaansche volk omtrent de poging van Hoover en Mac Donald om, in innige samenwerking, den wereldvrede op hechte grondslagen te stellen.

De blijde verwachting van velen is gericht op de mogelijkheid van een belangrijke vermindering van de vlootsterkten der twee grootste maritieme mogendheden van onzen tijd. Zij zien in het streven om de sterkten der wederzijdsche zeemacht te regelen, dat geeneen oppermachtig kan zijn, en gewilden waarborg van Groot-Brittanje en de Verenigde Staten om elkander niet te lijf te gaan. Zij verwachten, dat hiervoor dan de instemming ook gevonden zal worden van de andere groote zeemogendheden, waardoor over de geheele linie eindelijk een einde zal komen aan den ruïneerenden wedstrijdloop in schepenbouw en aan alle daarmee gepaard gaande verspillingen van krachten en geld. Wordt dit bereikt, dan zien zij daarin een beslissing van beteekenis om aan den wil van het Kellogg-pact een uitbanning van den oorlog, ernst en kracht bij te zetten.

Wie de zaak zoo beziet, heeft zeker al reden verheugen, de eerste stap in een goede richting onder gunstige voortekens, gezet.

Wij willen echter aan hetgeen nu gedaan wordt en bereikt is op zichzelf een groote beteekenis toevoegen, zonder op het verdere verloop der vlootbeperkingsplannen te wachten.

Laat ons, om de bedoeling goed te doen uitkomen, men, al het nog voorwaardelijke, nog onzekere

ALLE Wijnen, Gedistilleerd en Limonade van

zijn voorhanden bij de navolgende firma's:

DEN HAAG: N.V. DUYNSTEE's Wijnhandel, Spui 250,
 N.V. ENGELS' Wijnhandel, Suezkade 48,
 HENRI VLEK, Hoofdkantoor, Herderstraat 24,
 HENRI VLEK, Filiaal Goudenregenstraat 206,
 N.V. VLEK's Wijnhandel, Theresiastraat 88,
 RIJSWIJK: Wijnhandel LEEUWENDAAL, Oranjelaan 4,
 SCHEVENINGEN: HENRI VLEK, Filiaal Pansierstraat 33,
 VOORBURG: Wijnhandel v. d. KRUK, Willemstraat,

Telefoon 16413
 Telefoon 32694
 Telefoon 10839
 Telefoon 38044
 Telefoon 70100
 Telefoon 18755
 Telefoon 51962
 Telefoon 78171

Afdeeling Apeldoorn.

Woensdagavond 2 October sprak de secretaris voor de „Odd Fellow” loge alhier over: „Wat zullen de gevolgen zijn voor Nederland, als Indië los van ons wordt?”

Deze vraag was door een der leden gedaan — waarop het bestuur verzocht had, deze vraag te behandelen.

Uitgaande van de leuze „Indonesia los dari belanda! Sekarang!” besprak de heer Baars eerst de moeilijkheid van het geven van een rechtstreeks antwoord, om daarna over te gaan tot het schetsen van de beteekenis van Indië voor Nederland uit materieel oogpunt. (In den trant van „Indië verloren, rampspoed geboren” van Jhr. Dr. Sandberg). Vervolgens werden enkele hoofdpunten uit de geschiedenis van het Oosten na 1868 tot heden in hun verband en ons Indië gememoreerd (Pacificprobleem-conferentie v. Washington enz.) om daarna te komen tot de ontwikkeling van het nationalisme in Indonesië en gevolgd door een beknopt overzicht van de voornaamste communistische en nationalistische groepen. (Zie het werk van Petrus Bloemberger).

Daarna volgde een beschouwing van de vraag: Wat deden en doen de nationalistenvoor de directe opheffing van hun landgenooten? (Staatkundig, economisch en wetenschappelijk).

Een en ander toegelicht met aanhalingen uit ons „K.W.” (persoverzicht enz.) „Oedaya”, „Onze Stem”.

Aan het slot wees spreker er op, dat Moskou over ruime geldmiddelen beschikt voor zijn onheilzame propaganda — doch dat daarentegen vereenigingen en periodieken in Nederland — die tot doel hebben de eenheid tusschen de deelen te bevorderen — dank zij lauwheid en onbekendheid — steeds met geldgebrek te kampen hebben.

En tegenover het donkere „Los van Holland” stelde spr. de mooie toekomst van een ontwikkeld vrij Indië en een verlicht Nederland vereenigd door de geschiedenis — door banden van wederzijdsch begripen en waardeeren.

Na de pauze volgde een serie lichtbeelden die het gesprokene toepasselijk verduidelikten. Bij de Wayang en dansfiguren declameerde spr. het: „Heer, laat mij een wayang zijn in Uwe handen” en aan 't slot bij een stemmingsbeeld van Java's kust: „Op een duintop gezeten in zwoelen zomernacht”, beide van R. M. Noto-Soeroto.

De heer Baars zal, op verzoek, 't zelfde onderwerp ook behandelen voor de personeelsvereeniging „Nieuw Leven” van „het Apeldoornsche Bosch”.

HET BESTUUR.

Afdeeling Breda.

De aandacht zij gevestigd op eene zeer nuttige instelling door het Bestuur in het leven geroepen en wel „een Informatiebureau”, adres: Wilhelminastraat 39, aldaar.

Afdeeling Twente.

Op Vrijdag 27 September hield de heer A. Pimentel, gep. Luit.-Kolonel Inf. N.-I. L. b.d., voor de leden van „Oost en West”, Afd. Twente en de leden van de Volksuniversiteit in de Koffiekamer der Groote Societeit te Enschede een causerie over de zeden en gewoonten der koppensnellende Dajaks van Borneo, waaronder hij te Apokajan in het hartje van Borneo zes jaren heeft geleefd.

Het zaaltje was geheel gevuld met belangstellenden, die den spreker met aandacht volgden tijdens zijn met talrijke lantaarnplaatjes verduidelijkte voordracht.

Een groot aantal voorwerpen van dagelijksch gebruik zoomede wapens, waren mede in de zaal aanwezig en het gebruik daarvan werd in de pauze nader toegelicht.

Zoowel uit het hartelijk applaus als uit het dankwoord van den voorzitter der afdeeling is den spreker kunnen blijken hoe zeer zijn voordracht de belangstelling der aanwezigen had gehad.

De Secretaris,

J. P. WARNAARS.

Zij willen verkondigen en demonstreeren de leer: concurrentie, tegenstelling, verschil in opvatting en inzicht tusschen twee volken behoeven geen aanleiding te zijn om elkander als vijanden te beschouwen en doorlopend te wantrouwen. Voor zoover er moeilijkheden, bezwaren, geschillen zijn behoeft niet nagegaan te worden of deze in een casus belli dienen omgezet te worden, de gedachte aan een oorlogsreden moet zelfs niet meer opkomen.

Het Vereenigde Britsche Rijk en de Vereenigde Staten willen niet een bondgenootschap sluiten, dat in x artikelen, in y gevallen heeft te voorzien, maar zij willen een goede entente. Zij willen de reeds beproefde stemming, zooals die bekend is tusschen verschillende staten in bestaande statenbonden, gemeengoed maken tusschen de mogendheden, tusschen de volken, die zich als soevereine rijken tot nu toe te weinig als broederstaten in één wereldgemeenschap, te veel als natuurlijke vijanden in een rassengemeenschap gedragen.

Men heeft zware, dreigende wolken gesignaleerd boven den Stillen Oceaan, men heeft zware, dreigende wolken gesignaleerd boven den Atlantischen Oceaan. Toen deze wegtrokken, om de zon door een minder bewolkten hemel te laten stralen, heeft men blijde herademd. Maar in de afwisseling van storm en windstilte bleef toch de benauwende vraag liggen: hoe morgen? Dit is wat Hoover en Mac Donald nu, als verdere uitwerking van het Kellogg-Briand-pact, voor goed trachten te veranderen. Van den politieken thermometer moet de aanwijzing: „oorlog” verdwijnen. Dat zij meenen dit te hebben bereikt voor de Britsch-Amerikaansche wereldzône, dat lijkt ons de beteekenis van den handdruk die Mac Donald aan Hoover is gaan brengen, ongeacht wat de Londensche conferentie in 1930 brengen zal.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort

De Afdeeling Amersfoort zal haar winter-programma openen met een lezing met lichtbeelden, te houden op Woensdag 23 October a.s., des avonds ten 8 ure in den Foyer van „Amicitia”. Als spreker zal optreden Prof. Ir. C. W. Weys, die als onderwerp gekozen heeft: „Een en ander over een Particulier Land op Java”. Waar de groote cultures nog onbeperkte mogelijkheden bieden aan het jongere geslacht, verwachten wij dat zoowel onze leden als de studeerende jeugd in groten getale zullen opkomen om de steeds interessante mededeelingen van den hooggeleerde aan te hooren.

HET BESTUUR.

Afdeeling Amsterdam.

In de groote Aula van het Koloniaal Instituut hield Vrijdag 4 Oct. de heer C. Frans — die feitelijk Ketoe Ndoloe heet — hetgeen overgezet in onze taal wil zeggen „plukker der wetenschap” eene lezing met lichtbeelden, muziek en zang.

Het was een avond van buitengewone beking, niet alleen door de wijze waarop de heer Frans zijn onderwerp naar voren bracht, zijne duidelijke uitspraak, de zachte harmonieuze muziek der sando's, maar ook door de medewerking van vrouw en dochter, die met hun zuivere stemmen de sando's begeleidden.

De afwezige leden hebben heel wat gemist. Volkomen stemmen wij overeen met den verslaggever van het „Handelsblad”, die in zijn courant van Zaterdagmorgen twee volle kolommen aan dezen avond wijdt en zijn beschouwing begint met de woorden: „Wij kunnen het nog slechts betreuren dat niet vaker vooraanstaande inheemschen de gelegenheid te baat nemen om hier te lande in het publiek te verhalen van hun land en volk”.

Ook het slot willen wij van hem overnemen: „Hij, die avond, was voor ons in zekeren zin een openbaring. Wij vernemen stemmen als thans gehoord te weinig, doch dat ligt niet uitsluitend aan ons. Zelfs gedurende de loopbaan ginds, leeft de inheemsche naast ons, en niet met ons.....”

Het was een even muzikaal als belangwekkend slot van een interessanten avond, waarmede de organisatoren alle eer inlegden.”

Onze onder-voorzitter, de heer W. C. Bonebakker was de tolk van alle aanwezigen toen hij de familie Frans hartelijk dank bracht voor hetgeen zij ons dezen avond geboden had.

vlootbesprekingen, hier stellen tegenover het reeds zeker en onvoorwaardelijk tot uiting is komen door de reis van Mac Donald, zooals deze aan het Amerikaanse volk tot een triomftocht maakt is.

Voor de vlootovereenkomst is vooreerst overeenstemming noodig tusschen Londen en Washington, waarbij de Britsche regeering op haar beurt weer het kunnen rekenen op instemming van de regeeringen der dominions, zonder welke geen Rijksmacht rijp kan worden. Al de hierbij betrokken leden der staatkunde van den dag zijn in de zaak omd, men mag gerust aannemen, dat vooruitdoende eenheid van inzicht verkregen is, om aan den goeden afloop te twijfelen van de nu in Washington gevoerde besprekingen tusschen Hoover en Mac Donald. De conclusiën, waartoe de staatslieden daar zullen komen, zullen echter volstrekt niet als tractaatpunten beschouwd worden. Vooreerst kan geen Amerikaansch president en geen Britsch premier ten deze handelen, zonder de parlementen, die de eindbeslissing nemen, maar in dit geval willen de twee grootste mogendheden bovendien niet tot een aparte overgaan. Zij willen ten slotte handelen in verleg en in gemeenschap met de andere mogendheden, die zich sterk voelen ter zee: Frankrijk, Italië en Japan en zij hebben besloten deze uit te nodigen tot een conferentie, die in het begin van 1930 te Londen zal worden gehouden. Daar zal worden beraadslaagd over de mogelijkheid om tot een betere regeling, met verdere strekking tevens, te komen van een algemeene beperking van de zee-macht dan verkregen is door de overeenkomst van Washington van 1921/22. Op die conferentie zal Hoover thans door Hoover en Mac Donald zal worden aangenomen als basis voor de Amerikaansch-Britsche verhoudingen, van grooten invloed zijn, maar de conferentie kan een eigen kijk op de zaak hebben voor de onderlinge verhoudingen in de wereld-marine. De vraag of de besprekingen, die thans in Amerika gevoerd worden, de Londensche conferentie alsnog zouden kunnen torpederen vóórdat zij uitvaart, behoeft niet meer geberd te worden. Vóórdat M. D. de reis naar New York aanvaardde, waren de uitnodigingen voor de Londensche conferentie geschreven en zij zijn vandaag j.l. verzonden.

Waarop wij hier willen wijzen is dus, dat het nu, goed voorbereid, in Amerika besproken wordt over de beperkte onderlinge verhoudingen, die voorspel is van hetgeen in Londen in groot internationaal gezelschap in behandeling moet komen. De atmosfeer is stellig gunstig voor vredesheid, alsook voor elk streven tot verlichting van staatsbudgetten. Maar van Fransche zijde wordt de gevoeligheid getoond over het bedisselen der groote vraag in kleinen kring. Frankrijk kan 't niet ed zetten, dat het bij de behandeling van eenig wereldvraagstuk als een tweede rangs mogendheid wordt behandeld. Italië heeft duidelijk te kennen gegeven, dat het zich als maritieme mogendheid de toekomst een meer voorname rol toedient in het jongste verleden vervuld heeft. Japan heeft te kennen gegeven dat het zich te Londen in eigen opinie voorbehoudt zoodra over de maritieme-verhoudingen gesproken zal worden. In Londen zal men 't dus vermoedelijk minder gemakkelijk eens worden dan momenteel in Washington. Het over datgeen waarover de vertegenwoordigers in Londen eens zullen worden, moeten dan weer de betrokken Kamers en Senaten debatteeren en beslissen.

Willen wij hiermede zeggen, dat aan de Hoover-Mac Donald-ontmoeting vooralsnog niet veel beteekenis moet gegeven worden? Geenszins! Integendeel zelfs. Wij willen de groote beteekenis van hetgeen gebeuren van heden beschouwen ongeacht de mogelijke verloop der vlootconferentie. In de groote politiek is verbetering van de vredesstemming doel; onder de factoren, onder de middelen de vloot zeker mee, maar het hart leidt het hoofd, het hoofd leidt de hand, de hand leidt het denken.

De onderhandelingen tusschen de eminente leiders der twee groepen der Anglo-Saksische volks-gemeenschappen hebben de harten voor vrede gemidd. De hoofden zijn thans in overleg. Zij willen hand het wapen doen terzijde leggen. Zij zetten zich tot deze grootsche taak dwars door heen, ver boven alles, en toch rekening houdende met alles en tegenover niemand vijandig of vijgend staande — zoo niet, dan ware er al geen vreesboodschap meer.

Zij gaan niet in tegen den Volkenbond, al staaft de Vereenigde Staten buiten dien bond en al wordt in het nu gevoerde overleg niet gekend; wat doen zal den Volkenbond in velerlei opzicht en sterke mate ten goede komen. Zij richten zich tegen andere mogendheden, al zijn deze niet meugend en gemoeid in de eerste combinatie, overig als men is, dat in elke poging tot uitbreiding van combinatie kans op vertraging en mislukking hebben gelegen. Zij roepen de groote mogendheden wel bijeen tot verdere uitbreiding en versterking van de daad.

C. VERSLUYS Jr.
BOEKHANDEL OP ELK GEBIED
KANTOORARTIKELEN
LEESPORTEFEUILLE
MUZIEKHANDEL

HET GESCHIKTSTE ADRES VOOR
INDISCHE VERLOFGANGERS VOOR
REISLECTUUR

HEERENSTR. 5 - RIJSWIJK
TELEFOON No. 18798

GOOSEN & SWAGERMAN
UITSLUITEND
LAAN v. MEERDERVOORT 100-100 a - Tel. 37867
DEN HAAG - OPPERDRIJFT 1895 - DEN HAAG
PIANO'S - VLEUGELS - ORGELS

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Van 1 December e.k. tot 10 Januari 1930 zal in de Grafelijke zalen op het Binnenhof te 's-Gravenhage een *Vredes- en Volkenbondstentoonstelling* gehouden worden, uitgaande van de Nederl. Vereeniging v. Volkenbond en Vrede.

Tot dat doel hebben zich gevormd een Eere-Comité, een Uitvoerend Comité, een Comité van Organisatie en een nationaal Comité van Aanbeveling in welk laatste Comité mede zitting heeft de Algem. Voorzitter dezer Vereeniging, de heer R. Zuyderhoff.

De ruim 20 jaar bestaande *Vereeniging tot behoud van Natuurmonumenten* in Nederland heeft een Jaarboek 1923-'28 — een nieuwe reeks Jaarverslagen — uitgegeven, dat op de leeszaal der Vereeniging voor belangstellenden ter inzage ligt.

Deze bekende, nuttige Vereeniging welke er naar streeft de Fauna en Flora te beschermen, een streven waarvan ieder beschaafd Nederlander niet alleen het nut maar ook de noodzakelijkheid inziet, telt een 10.000 leden, welk aantal echter dient te worden uitgebreid zal de Vereeniging kunnen doen wat zij voor het thans levende geslacht, maar niet minder voor het nageslacht, gewenscht en noodig acht. Zou dat ledental beduidend kunnen worden uitgebreid dan worden daarmede de financiën versterkt maar tevens het aantal medehelpers aan dit heilzaam doel door het verstrekken van inlichtingen en waarschuwingen. De Vereeniging betreft ook de Overzeesche gewesten in het veld harer bemoeiingen; haar kantoor is gevestigd Heerengracht 540, Amsterdam. Telefoon 36567; Postrekening 32391. Bankiers Lippman Rosenthal & Co. Verleent haar Uwen steun door toe te treden als lid of donateur.

Van de Redactie.

BOOTTREIN STOOMVAART MIJ. „NEDERLAND”

Het Agentschap van de Stoomvaart Maatschappij „Nederland”, de firma Crans & Co., Den Haag, meldt, dat de boottrein, aansluitende op het s.s. „Prinses Juliana”, hetwelk 77 October a.s. te Genua verwacht wordt, Zaterdag 12 October a.s. om 9.45 uur v.m. aan het Staatsspoor in Den Haag zal aankomen.

Van het Informatie-Bureau.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:
W. P. G. H. Kratochwil, Onderwijzer O.L.O., E. A. Burgerstraat 42, Katwijk a. Zee.
Dr. J. C. W. Cramer, Gegradueerd ambtenaar b.d. Centr. Kas, Sledoorstraat 80, 's-Gravenhage.
J. H. Rosdorff, Gedipl. Baas kleermaker Gevangeniswezen, p.a. Iepalaan 85, 's-Gravenhage.

LENS AANDEWIEL & DIJK
DEN HAAG
DE RIEMERSTRAAT 184
TEL. 33984

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

- S. C. F. van Hoppe, Burg. Ambt. Top. Inr., Nicolaistraat 76, Den Haag.
- J. Ch. Ehrenburg, 1e Commies Spoorwegen, Breestraat 112, Beverwijk.
- M. Briel, Hoofdbeheerder Pandhuisd., v. Beverningkstraat 213, Den Haag.
- E. J. v. Sörnsen de Koste, Hoofdc. Justitie, Daguerrestraat 36, Den Haag.
- J. F. Simon, Adj. Ref. Justitie, Obrechtstraat 477, Den Haag.
- C. D. Lammers, Orthopaedist, St. Peterlaan 113, Arnhem
- P. A. Corver, Beheerder 2e kl. Pandhuisd., Kievitstraat hoek bij Noorderbrug, Utrecht.
- Mej. E. de Beer, Typiste 1e kl. Dep. v. Fin., Nieuwe Haven 10, Den Haag.
- A. P. J. Jagtman, Chef 3e afd. Spoor en Tr., Jan van Nassaustraat 84, Den Haag.
- C. L. v. Delden, Lid v. d. Raad v. Justitie, p.a. Ned. Handel Mij., Den Haag.
- Jhr. P. J. v. Berensteyn, President Weeskamer, p. a. Ned.-Ind. Esc. Mij. Haag.
- P. van der Sar, Tijd. wd. telegraafopz. 1e kl. S.S. en Tr., Beeklaan 339, 's-Gravenhage.
- W. Janszen, Insp. b.d. Pandhuisdienst, Lubeckstraat 9, 's-Gravenhage.

- L. H. L. Voll, Administratief ambtenaar m.d. titel van adj.-referendaris bij het hoofdkantoor v.d. Immigratiedienst, Goudenregelstraat 316, 's-Gravenhage.
- F. A. Brauer, Ambtenaar 2e kl. b.d. dienst der In- en Uitvoerrechten en Acc., Van Weeke van Dijkveldstr. 37 te 's-Gravenhage.
- A. A. F. Vogelpoel, Ass.-resident b.d. Alg. Bestuursdienst, L. v. Meerdervoort 215, 's-Gravenhage.
- J. Snijder, Onderwijzer 1e kl. b.h. O.W.L.O., Van Weeke van Dijkveldstraat 9 te 's-Gravenhage.
- Mej. E. C. A. M. van Stein, 1e Klerk b.d. afd. Havenwerven van het Dep. der B.O.W., Suezkade 148, 's-Gravenhage.
- L. Neijndorff, Commies b.h. B.B., Voltastraat 58, 's-Gravenhage.
- J. M. van Zeijl, Adj.-boekhouder b.d. S.S. en Tr., J. v. Nassaustraat 84, 's-Gravenhage.
- B. Bote, Loos 1e kl., Noordeinde 100, Brielle.

MET PENSIOEN:

- Mej. C. M. Scheffelaar, Onderw. 3e klasse, Obrechtstraat 205, Den Haag.
- A. van Deelen, Wnd. Insp. Inl. Onderw., Pr. Marielaan 13, Amersfoort.

Mutatiestaat van 2 tot 9 October.

Nieuwe Leden

Geïntroduceerd door:

- P. Enserinck, Amsterdam, Cornelis v. d. Lindenstraat 27. f 5.
- Mej. D. van den Heuvel Rijnders, p.a. Bibliotheek Koloniaal Instituut, Amsterdam, Mauritskade 62. f 5.
- C. Teesink, Amsterdam, Overtoom 346. f 5.
- F. A. H. Marchand, A'dam, Transvaalkade 80huis. f 5.
- G. Leopold, Directeur N. Friesche Locaal Spoorweg Mij., Utrecht, Admiraal van Gentstraat 4. f 5
- G. H. Ebens, Apeldoorn, Marktplein 26. f 5
- D. van Bruggen, Oud Leeraar M.O., Nijmegen, Joh. Vijghstraat 10. f 5.
- Ir. L. Davidson, Directeur Automatic Screw Works, Nijmegen, Sumatrastraat 2. f 5.
- Ir. J. W. Meuser Bourgognion, Adj. Directeur Gasfabr. en Waterleiding, Nijmegen, Javastraat 22. f 5.
- P. A. H. Pieterman, Boek-, Muziek- en Kunsthandel te Goes. f 5
- A. van Galen, Soesterberg, Amersfoortsche Straatweg 94. f 5 (Afd. Amersfoort)

Secretaris Afd. Amsterdam.

Secretaresse Afd. Utrecht.
Secretaris Afd. Apeldoorn.

Voorzitter Afd. Nijmegen.

den heer R. J. Goddaerd te Den Haag.

Afdeulingsbestuur van Amersfoort.
Rectificatie: S. Bruigom, Rijswijk (Z.-H.), Koningin-
laan 73.

Afschrijvingen

- J. M. W. Francken, Directeur Cultuurmij „Kalie Djompo”, Bloemendaal, Vijverweg 22 (overleden).
- A. J. H. Scherp, Oud Directeur Mulo, Haarlem, Verspronkweg 13.

- W. de Vries, Onderwijzer m.v., Heemstede, Landzichtlaan 4.
- H. W. Velders, Apeldoorn, Badhuisweg 73 (overleden).
- Ir. E. J. Bergmans, Doorn, Parklaan 27, Afd. Utrecht (overleden).

Adresveranderingen

- Th. Lighthart, Oud-Directeur Javasche Bank, van: Amsterdam, Keizersgracht 668, naar: Den Haag, Sweelinckplein 73. f 10.
- H. Hofman, Inspecteur P.T.T., van: Assen, naar: Amsterdam, Jac. v. Lennepkade 8. f 5.
- Mevr. R. Kleber-Muller, Amsterdam, van: Admiralen-
gracht 259 I, naar: Sarphatistraat 213 III.
- Dr. H. Kraemer, van: Oegstgeest, de Kempenerstraat 60, naar: Leiden, Witte Singel 96.
- W. Veenbaas, Indol. Stud., Leiden, van: Hoogewoerd 72, naar: Heerensteeg 5a.
- H. Bijkerk, O.-I. Ambtenaar m.v., van: Djokdja, naar: Utrecht, Mariëndaalstraat 4. f 5.
- B. Hoekstra, Oud Adj.-Insp. Inl. Onderwijs, van: Baarn, Molenweg 35, naar: Scheveningen, Juriaan Kok-
straat 41. f 5.
- H. H. de Cock, Resident, van: Utrecht, Koningslaan 2, naar: Territet-Montreux, Pension Villa Elisabeth.
- Prof. Dr. J. H. F. Kohlbrugge, van: Biltoven, Prins Hendriklaan 9, naar: De Bilt, Utrechtscheweg 31.
- Prof. Dr. K. Oestreich, Utrecht, van: Catharijnesingel 61, naar: Drift 21.
- Mej. M. C. Havelaar, van: Arnhem, Driekoningenstr. 9, naar: Velp (G.), Huize „de Nordstede”, Nordlaan 2-4.
- Mej. A. M. Meilink, Apeldoorn, van: Van Swietenlaan 4, naar: Parkweg 12.
- A. J. Wiessner, van: Apeldoorn, Koningin Hortenselaan 24, naar: Den Haag, Weimarstraat 380. f 5.
- Mevr. M. Barnstijn-van den Berg, van: Scheveningen, Rotterdamsehestr. 55, naar: Den Haag, Klimopstr. 17.
- W. A. C. Galesstien, 1ste Luit. N.-I. L., van: Scheveningen, Nieuwe Parklaan 185, naar: Den Haag, Colum-
busstraat 122.
- Mr. F. D. E. van Ossenbruggen, Oud President Hoog-
gerechtshof in N.-I., Den Haag, Statenlaan, van: 100
naar: 60.

- Mevr. S. G. Groll-Serlé, Den Haag, van: Sweelinckstr. 138, naar: ten Hovestr. 74.
- A. M. Hens, Oud-Lid v. d. Raad v. Indië, Den Haag, van: Pension Marguërite, Laan v. Meerdervoort 281, naar: Pension Kühnen, Sweelinckplein 46.
- Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, Commissaris van de Koningin in Zuid-Holland, Den Haag, van: Van Stolkweg 23, naar: Korte Voorhout 7.
- H. C. Nauta, Oud Generaal-Majoor M.G.D. in N.-I., Den Haag, van: Groenhovenstr. 1, naar: Raamweg 20.
- Mej. M. Twiss, Oud Controleur 1ste kl. P.T.T., van: Den Haag, Adriaan Pauwstr. 39, naar: Apeldoorn, Prinses Mariannelaan 13. f 5.
- O. Pelger, van: Scheveningen, Arnhemschestr. 51, naar: Voorschoten, Haagweg 20.
- K. Th. Beets, Ass. Resident Gajoelanden, van: Den Haag, Nieuwe Parklaan 63, naar: Takangan.
- F. C. Robbersen, Cultuur-Employé, van: Den Haag, Hyacinthweg 24, naar: Pekalongan, p.a. ondern. „Kedondong”.
- A. F. D. Meijers, Commissaris van Politie 1ste klasse, van: Leeuwarden, naar: Weltevreden, p.a. Dep. B.B.
- Mr. D. J. W. J. Kluijver, Weltevreden, van: Kramat 21, naar: Alaydroeslaan 17.
- W. H. Sonius, Kapitein der Infanterie, thans te Soergakarta.
- A. A. C. Nix, Ass.-Resident, thans te Bonthain.
- Jhr. B. Ch. C. van Suchtelen, Ass.-Resident, thans te Sigli.
- Mr. P. G. Bijdendijk, Voorzitter Landraad, van: Amers-
foort, Thorbeckeplein 2, naar: Weltevreden, p.a. Dep.
van Justitie.
- Mejuffrouw C. C. de Monchy, Rotterdam, Westzeedijk
van: 92 naar: 130 H. (Flatgebouw).
- G. C. W. F. Fikenscher, Ass.-Resident m. v., Den Haag,
van: Valkenboschkade 27 naar: Acaciastraat 73.